

گفتوگۆیەکی ئەردال ئویز

لەگەڵ یەشار کەمال

بەشی دووهم

مام ناوەندین . ناظم لەو سەرۆبەندەدا ، کە لە زیندانیان
پەستات ، تووشی خەڵک دی ، لەپاش دوو سال زیندان شتیکی
سەیری ئی ھەلەدەکوئی . بەکوئی کولتوری دەماودەمی خەڵک
بەکوئی گۆرانی و لاوژەو ستران ، بە بری ئەفسانەو داستانەو
سەری دەریناو . ناظم دەبی بە شتیکی تر . ئەو کەرەستە
لەسەرێک کە لەکە بوو لەپێکدا دەتەقیتەو ، ناظم لە خەڵک
موتۆرە کرا ، یا خەڵک لە ناظم موتۆرە کرا . بە ئی بەمە
دەگوتری موتۆرە . ھەرکە لە خەڵک موتۆرە دەکری ، یەکسەر
«داستانی شیخ بەدرەدین» دیتە گوپی . شێرەکانی مە بە
ھەندەوێش ناوەستن ، ناظم بە چەندین سال حوکمی
زیندان کردنی دەدەن . ناظم لە چوروومەو بگرە ، لە سینۆپەو
بگرە ، تا بۆرسە ، دێکەوینە نیو جەنگەو ھەرەمە
جۆرە جۆری خەڵکی ئەنەدولەو لەویندەر داستانە
گەرەکی پەنیو دەھینی . من ھەمیشە لەمەر ناظم گوتوو
دەلیم : ئەو پیاو دوا ئالقە داو دەستووری شاعیری
یونس ەمرەو قەرەجە ئوغلان و پیرسولتان ئەبدال و دادال
ئوغلوو . قەرەجە ئوغلان کامە ؟ پەکیکە لە ناوچەرگی
خەڵکەیدا ھەلتوقیو . پیرسولتان ئەبدال چە ؟ لە
ناوچەرگی گەلەکیدە ریسکاو . لەسەر بارت و پەوتی
نایدیولوجی گەلەکی ھەلازنیو . دادال ئوغلو کیە ؟
کەول سووری پێش لەشکری گەلە یاخی بوو کە یەتی . باسی
سەربزیو و لە ناپیاوی راپەرین دەکا . ئەم ھۆزانانە شیعو
گۆرانی گەلەکیان پێگەیان دوو . یونس ەمرە چە ؟ دەنگی
نایدیولوجی یەکی خویەتی ، ھۆری تەکیەکی خویەتی .

- زۆر شورشگیرە
- بو شورشگیری ، شورشگیرە ، بەلام لەویدا شاعیریکی
مام ناوەندی . ناظم لە پێشتری شورشی دیتوو . لەویدا شتی
پێک دی . ناظم کە لە سوڤیت دەبی ، لەگەل مایاکوفسکیدا
دەبی بە ناشناو پوشتا . کەموکەیی لە پووشکین دەکا ، نەختی
لە ھونەرەکی ھەلەدەگریو ، رەنگە لەوئی پووشکینیشیان
بەدەرزی خویندی . ئەمن بو خۆم لەم بارەو قسەم لەگەل
کردوو . لیم پرسی : «پووشکین دەناسی ؟» «ھەلبەتە ،
گوتی . فیری چەند شیعیریکی ببوو . لەوئەندە گەشتبوو ، با
کەمیش بی ، پووشکین چ کاریکی لە ئەدەبیاتی پروس کردوو .
جا ھەر لەو سەرۆبەندەدا دەگەریتەو بو تورکیا ، لەپاش
ماوەیی دەگیری و لە زیندان دەکری . چەند سالیکی بو لە
زیندان دەنوئی . ناظم چیی ئی پەیدا دەبی ؟ کەلەپووری
فەرەنسزی ، کەلەپووری فارس ، کەلەپووری عەرەب ،
کولتوریکی تازەباویش کە لە جەنگەکی شورشگیریدا
ھەلکەوتبوو ، ئەمان ھەمووی کەمە تا کورتی فێردەبی . بەلام
ناظم ھیشتاو کوئی ناتەواوی یەکی گەرەکی ھەبوو ، کەلینیکی
گەرەکی تیداوو . ناظم ھیشتا پیاوی گەلەکی خوی نەبوو .
- پیاوی ئەستەمبوولە .
- ئەستەمبوول ئەمە سەد سالە ، دووسەد سالە ،
شاعیری ، ھونەرماندیکە بی نەبەخشیوین .
توفیق فیکرەت ھەبە . یەحیا فاییق ھەبە . نامەوئی لە
پیاویکی وەک توفیق فیکرەت دابشکینم و بۆسووی کەم ، بەلام بە
ھیچ کامیک لەمنە نالین شاعیری گەرە . ئەمانە شاعیری

چونکه دوراشاعيري گه وړه ی گلمان دادال نؤغلوه . جا ناظم
نه و ئالقه تازه يه يه ، که وه سر نه م دوا ئالقه يه خراوه .

- چاکه ، نه دی پاش ناظم حیکمه ت کنی دی ؟
- پاش نه وه ی کومار داهات ، نینسانی تازه بابته
پیدا بوون . له و مه عه دانه ی له گوئده کان دامه زران ، له ناو
گوئدی یه وه ، له خوینده وارانی پاش کومار دروست بوون پیاوی
تازه جوړه لده که ون . نه مانه زوړ به ی زوړیان ، بیان وه ی و
نه یاوی دهن به سوسیا لیست ، چونکه له ناوچه رگی خه لکی
ه ژارو دهسته وسانی نه نه دوله وه ه لکه وتبوون .

- ناکوکی و دژایه تی په کانیا ن ده بینن .
- ده یان بینن . به خویانه وه ، به ده ورو به ریانه وه به ندن . به
خویانه وه بوونیا ن ه یه . به گه لکه ی خویانه وه ، به
ولاته که یانه وه ، به زمانه که یانه وه به ندن و هر به و جوړه ش
ده میننه وه ، هر له ته که خه لکیشدا دهن . نه مه ناچار ی یه که و
ده پی وای . روماننوس پیدا دهن ، چیروکنوس
ه لده که ون ، شاعیر پیدا دهن . به نمونه : نه حمه د عارف
له دیار به کر ه لده که وای . نه م شاعیر ه که له که بسوی ناکامی
سه قافه ت و کولتووریکي گه وړه یه . نه حمه د عارف دوا ئالقه ی
پاش ناظم حیکمه ته ، دوا ئالقه ی تازه ی پاش ناظم حیکمه ته .
شتیکي نرت ونوی یه . بگره له کولتووریکي جوړاو جوړیسه وه
ه لکه وتووه . نه و ده ورو به رهی نه وی تیدا ه لکه وتووه ،
مه لبه ندی سه قافه ت و کولتووریکي ه مه ته رزو ه مه په نگه .
کولتووریکي عره بی ، که له موزه پوتامیا وه هاتووه نه مانه
سه رله به ر له نه حمه د عارفدا که له که یان کردووه و
خه ست بوونه ته وه . دهنکی نه حمه د عارف دهنکیکی زوړ
دوله مندو په نگیه . دهنکی شیعره کانیه تی . له به رنه وه ی
داستان و ئیپوپای کورد ، هی تورک زوړ چاک شاره زام ، له و
دوله مند ی یه ی له نه حمه د عارفدا که له که بسووه چاک
گه یشتووم . نه حمه د عارف ه په مه ییکی سه رله به ری
دهنگه کانی نه نه دوله . گه وړه یی نه حمه د عارف له وه را
هاتووه : ئالقه ییکی تازه ه لکه وتووی ناظم حیکمه ته . بوونی به
خاوه ن دهنکی له دهنکی سه رله به ری شاعیرانی تورکیا وه ستا تر
وبه شه خسی په تتر له مه را هاتووه . له به رنه وه ی له جه ماوه رانی
گه وړه ی خه لکه وه نزیکتره ، له به رنه وه ی ژیا نی خه لکه که زوړ له
دلتره وه ، ئیکجار له قولتره وه ده ژی بویه وایه . چاکه ،

نه مانه سه رومالی گه وړه ی نه و جه ماوه ره گه وړه و گرانه ن ،
نه مانه هه موو شتیکی نه و خه لکه زوړو زه ونده یه ن .
به نمونه : دادال نؤغلو یه که هه موو شتیکی نه و جه ماوه ره
گه وړه و گرانه یه که راست بوونه وه و یاخی بوون . پیداویستی ،
زه وړی بوو ده بوو بی . کولتووریانه ، گورانی یانه ،
زانستیانه ، نه لها و تاسه و ئاوات و ئاره زوړیانه ، دهنکیانه .
ناظم حیکمه تیش کوتومت وایه . له نیو زیندانه کانی
نه نه دولدا ، به زانسته وه ، یا بی زانست ، به جاری دهنی به
هه موو شتیکی کومه لگا که مان ، خه لکه که مان . ناظم دهنی به
موتور به ی گه وړه ی خه لک ، له ناو خه لکه که یدا ، له گه ل
خه لکه که یدا ، پیکه وه ، شیعره کانی په نیو ده مینتی . که وایش
بی ، دیاره بلیمه تیکی گه وړه مان بولی ه لده که وای .
- ناظم له سای بلیمه تی خه لکه که یه وه دهنی به و
بلیمه ته و به و ته رزه ه لده که وای .

- به لی ، له خه لکه که ی موتور به ده کری . له سای بلیمه تی
خه لکه که یدا ده رسیکی و یه که ده کری .
- به تاییه ت به زمانی خه لکه که ی .
- نه ی چون ! به نمونه : ناظم قسه یه کی ه یه ، ده لی ،
نه م زستانه بیت ه وه ریوی مس ده پی . له ناوچه ی
چقور ئووا که ی ئیمه قسه ی وایه . یانی نه م زستانه هیند سارد
ده بی ، ریوی له تاوان مس ده پی ... نه م قسه یه قسه ی
نه نه دولی ناوه ندی یه . ناظم هر له نه هسته مبول مابایه وه ،
قه ت قسه ی و ته رز فیر نه ده بوو .

- قسه یه کی ئابووری یانه ی سه یه ر . یه کی که له و
نمونه لانه ی که به که مترین وش پیوارترین په مز داهینتی .
- به لام چو نیش . نازانم قسه یه کی هیند پر به بالاو
به دهن چه سپو . بیه بری دیکه ه یه سه رماوسوله ی روژانی
زمه بری زستانی به و جوړه ده رب ری . نه م قسه یه شپوه
ده رب ری خه لکی که نه زمونی هه زار سالی له گه ل سه رماو
سوله ی زستاندا پیکه وه نابی . نه مه که له پووری قه ره جه
نؤغلانه ، که له پووری بونس عه مره یه . هه روا به سانایی
دروست نابی . به لای منه وه ، نه ده بیاتی راسته قانی گه وړه ی
نه مړو که ی ئیمه له ناظم حیکمه ته وه ده ست پی ده کا . له گه ل له
نه هسته مبول ده رچوونی ناظم حیکمه ت و بوون به دوا ئالقه ییکی
گه وړه ی تازه به دوری ئالقه ی دادال نؤغلودا ، ده ست پی ده کا .

له خه لك گه یشتن كاریكى هیند پیوسته ؟ به ئی له چه رخی بیسته مدا خه لكی سهر دنیا چوار میلیارده . چوار میلیارده ئینسان له سهر پووی زهوی دهژی . هه لبه ته له نیو نه مانه دا بۆرجو وازیش هه ن . سه قافه ت و كۆلتووری خه لكه كه به لای ئه م بۆرجو وازی یانه وه شتیکی زۆر ساغله م و پوخته یه و تابلینی خه للاقه . بی گومان ده بی له سه قافه ت و كۆلتووری بۆرجو وازیش زۆر پسه پو و به له د بین . ده بی سوو دیشی ئی وه رگرین . ئه مه كاریکی ناچار یه ، زه رووره . به لام تاجه نه ندازه یه كه به ره گ و پشه ی خووه ، به ره گ و پشه ی مای خووه ، به خه لكه ی خووه به ندیوار بین ، هینده ش ده وله مه ند ده بین . ئه مه یه راستی یه كه ئاولیل ناكا ، ئه حمه د عارف بی گومان هینده ی شاعیرانی ، سهر له بهر ، شاره زای سه قافه ت و كۆلتووری بۆرجو وایه . واتا : هینده ی هه مووان شیعر ده زانی . ناظم حیکمه ت زیتری ئی ده زانی ، به لام ئه حمه د عارف سهرباریکی دیکه ی هه یه . سه ده له سه دی ، ئه وه یه كه له نیوجه رگه ی خه لكه دایه ئه حمه د عارف .

نازانم دیار به كرت دیتووه ؟ دیار به كریبینی ، له ئه حمه د عارف گه یشتن هاسانه . به شووره كه یه وه ، شووره به سامه كه ی ، به گۆرانی و لاوك و حه یرانه كانیه وه ، به به ندیخانه كه یه وه ، به گره و گه رماكه یه وه ، به سه رماوسوله كه یه وه ، به وه مو سه قافه ت و كۆلتووره وه ی كه له هه مو لاړا هه لده كا . پیه گه یشتنی شاعیری كه وه ئه حمه د عارف له وه چه رخی مه دا كاریکی هیند سانا نیه . دیار به كر مه لبه ندی هه لكه وتن و گه شه كردنی سه قافه ت و كۆلتووره گه و ره كانه . دوو ئاوانی سه قافه ت و كۆلتووری گه و ره و گرانی دنیا یه . سهر جه و سه ری كۆلتووری گه و ره گه و ره یه . ئه حمه د عارف له مۆلگایه کی ئاوها هاتوته كۆری . ئۆرخان كه مالیش هه به و جوړه له نه ده نه دروست بوو . چقور ئۆدا جیگایه کی زۆر گرینگه . مۆلگایه کی گه و ره و گرانی توركمانانه . تراكتوری په نجاو حه وته مینی فابریقه ی هانو ماگ هاتوته چقور ئۆواوه له 1800 هه كانه وه به م لاوه ، چقور ئۆوا په مزى پیشه سازى قورسه له توركیا . جا ئاوا هه لكه وتنی چقور ئۆوا ، هه روه ها سه باره ت به وه كه مه لبه ندی كۆلتووری توركمانانه زیندوو سه ر سه خته ، ئا ئه م سه قافه ته سه ر سه خته و ئه م ده و ره به ره ئۆرخان كه مالی گهوراندووه . قه ره جه ئوغلان ، دادال ئوغلو ، قو ل عه بدو ره حمان چین ؟ شاعیره كانی چقور ئۆوا ده لیم . حاجی ناشقی گاورداغ چیه ؟ هه ر وه سه ده ان هوزان و داستانی بۆ

شاعیر كین ؟ پۆژگار یکی له گه ل ئۆرخان كه مالد له كوچه و كۆلانی نه ده نه ده خولاینه وه ، بری شاعیر مان ده دیت . به و سه ر شو سه و ریگایانه دا بلاو بیوونه وه سازیان ده ژه ند ، له باخچه كاندا ، سازیان ده ژه ند . لاویتی ئیمه مانانیش به و ره نگه به سه رچوو له گه ل ئۆرخاندا . به هه لیش بیلین ، به راستیش بیلین ، گو ی ناده می ، ئه مه یه راستی یه كه ی تورکیای ئه مپو كه مان ، ئه مه یه راستی یه كه ی خه لكه كه مان خوش بی یا ترش بی . من ده لیم سه ر له به ری هونه ر مه ند ه كانمان هه رچی هونه ر مه ندی گه و ره ی ولاته كه مان هه ن هه ری كه ئالفه یه كه له وه نه ده بیاته به به ندو باوه ی نه نه دۆلی . ناظم ئالفه یه کی پاش دادال ئوغلوه . ئالفه كانی پاش ناظمیش ئه حمه د عارفه ، ئۆرخان كه ماله ، فه قیر بایقورته . نه ده بیاتی ئیمه خاوه ن ره گ و پشه یه ، له سه ر بنجی خوی پوواوه .

- بو هه موو نه ده بیاتیکی دیکه ئه مه ناگوتری ؟

- هه موو نه ده بیاتی كه م تا زۆر هه ر وایه . دیاره نه گه ر نه ده بیاتیکی خو به یه کیکی دیکه هه لواسیو به نموونه نه ده بیاتی فه ره نسزی له لاتینی كۆنه وه هاتوو ، له نه ده بیاتی كۆنی گرپكه وه سه ری هه لداوه ، ره گ و پشه ی وا له و یه . به لام نه ده بیاتیکی سه ر به خو له فه ره نسا له دایك بووه ستاندالی له دایك بووه . له ره گ و پشه ی ستاندال بكۆلی یه وه هومیرۆست توش دی . هه ر هومیرۆسیکی راسته قانیش ، هومیرۆسیکی ته واو خوی ، شیوازی داستانی بیزی راسته قانی ده دۆزی یه وه . ستاندال ده لی : « من وهك عه ز روحالچی ده نووسم ، پۆژا وایی یه كانی له ستاندال به ده ر به هه له له هومیرۆس گه یشتوون . وایان زانیوه ئه وانه ی هومیرۆس نووسیونی شانامه ی پاله وانیتی و قاره مانیتی داستانی قاره مانیتین ، وایان زانیوه نه ده بیاتیکی به گیزو گولینگی به هه یت وه ووتی نووسیوه ، به لام وه نیه ، هومیرۆس وهك له قاوه خانه دانیشتی ، داستانی به و جوړه گپراوه ته وه ، بی هه یت وه ووت . به و پیه ی لیزانان تی یان گه یاندووم ، شیکسپیریش هه ر وهك له قاوه خانه قسان بكا ، نه ده بیاتی به و جوړه گوتوو . به ندو باوی ئیپوپه . ستاندال یه كه له وانه یه . هه ستی به مه كردوو . وهك عه ز روحالچی نووسینی شی له مه را هاتوو . ئه و ی نووسیویه ئیپوپه ی راسته قانی یه . ئه من ستاندالم ، له ته مه نی بیست ، بیست و دوو سالاندا ، به لاویتی ناسی . هیشتا بی زانست بووم . ئه وه ی سه رسامی بووم ، هه ر به جاری حه یرانی بووم ، ته نیا ستاندال بوو . بۆچی ؟ نازانم .

چونکه بیچی دهر برین و شیوازی گیرانه وه که ی له رهگ و پیشه ی منه وه زور نزیك بوو ، ئاشنابوو . خه لکه که ی ولاتی منشر کویر ئوغلو له قاوه خانان دهگیرنه وه . داستانی کویر ئوغلو لای نیمه وه که له قاوه خانان بگپردیته وه . به و جوړه دهگوتری . یانی چون له قاوه خانه بیکی گوندی باسی هه موو شتیکی ده که ن ، یه که ده لی « که نه که م ئه و سال چاکی هینا ، ده غله که ی ئه و سالم تهرزه کوتای ، له پنی تووشی ئه حمده بوم ، ئاوه ای دهگیرنه وه . داستانه که وره به ناوو بانگه کان ئه و تهرزه گیرانه وه یه یان له رهگ و پیشه دایه . وه که بلی : « ده غله که م تهرزه لییدا ، لافاو رایمالی ، باران باری ، ئابو و جوړه یه . ئه مه یه تهرزی گیرانه وه ی ئه پیک ، ئه و راسته قانییتی یه ی ستاندال له ئه ده بیاتی فهره نسزی دا پنی که یشتوو ئه مه یه . ئه گهر ئه ده بیاتی فهره نسزی ئه م ریگایه ی ستاندال رچه ی شکاند ، نه گرتبا بهر ، ئه مبرو که ئه ده بیاتی دنیا که مان هه ر به ته وای شتیکی دیکه ده بوو ، زور جیاواز . من ئه مه یه قه ناعه تم . له بهرته وه ، نیمه زور به ختمان هه یه ، که ئه ده بیاتی تازه مان بهی دهگا ، هونه رمه ندی به رهگ و پیشه سه ر به خه لکه که مان زانستانه هه لده که ون . خاوه ن زانستن . به راستی ئه مه مایه ی خوشبه ختی یه ، ده بیانی ، فه قیر بایقورت په یداده بی ، فیره زانست ده بی ، زانستانه ، زانایانه بیرده کاته وه . ئه حمده عارف دینه گوری ، پوونا کبیری ده گریته بهر ، فیره زانیاری ده بی . ناظم حکمه ت بهی که بیوه ، زانیاری فیربووه له م بابه ته وه . یانی له سه قافه ت و کولتوری دنیا ، له ئه ده بیاتی دنیا چاک شاره زا بیی ، به رهگ و پیشه ی خووه به وریایی یه کی ته و او بگا پیاو ، له مه ئه ده بیاتیکی ساغله م و راست و دروست له دایک ده بی . به لام لیمان تیک نه چی ، نابی خو به م هونه رمه ندانه وه هه لاواسن . نابی لاسایی شیعری ده ماوده م ، ناظم حکمه ت ، ئه حمده عارف بگریته وه . ئه مانه ئیستا هه ریه که بووه به کولتوری بوخوی . ئه حمده عارفیش وه که ناظم حکمه ت ، بو لاهه کانمان بووه به سه قافه ت و کولتوری . ئورخان که مالیش هه ر به و جوړه یه . سه عید فایبقش . ته نانه ت هاتنه گوپی یه کیکی وه که سه عید فایق ، هه ر له ورا هاتوو که له سه ر رهگ و پیشه ی ئه نه دولی پروا وه . سه عید فایق ، وه که هیندی برادران بوی چون ، وا نیه . ئه تو که ده نوپی یه هه مه ته رزایه تی زمانی سه عید فایق ، بنه چه که و بنه رته ی زوری ئه ده بیاتی ده ماوده می نیو خه لک ده بیانی .

- یانی ده ته وی بلنی ته نیا هه ر سه عید فایبق به نووسه ریکی به رهگ و پیشه ئه سته مبووی وهر ناگرین .
- سه عید فایبق نووسه ریکه به رهگ و پیشه ئه نه دولی یه . ئه من تورکی یه که ی سه عید فایبق له چاو تورکی نووسه رانی دیکه ، زور زور ، به جوان و پوخت ده بینم . تورکی یه که ی تابلیی ده وله مه نده . به لای منه وه ، له راسته نووسی تورکیدا سه عید فایبق ، له شیعر دا ناظم حکمه ت که سانیکن ، تورکی یان به باری هه ر جوان و له باریدا به کاربردوه . به راستی ئینسانی به ده گمه نن .

- سه عید فایبق ، پاره که دهر که ی هه راو مشت و مریکی وه سه ر گازی پشت خست . نه چینه ئه م باسه وه .
ده مه وی له وه ی مه به ستمه بیرسم . له م روزانه دا نووسینی وا ده نووسرین ، نووسه ره کانمان به پنی ده وروبه ریان ، به پنی چینه کو مه لایه تییه کی تییا ندا هه لکه و توون نیو لی ده نین و ده رهنگین . فلان ، رومانووسی کوئده ، فیسار ، رومانووسی شاره ، ئه میانه سه ر به سه قافه ت و کولتوری دهر به گایه تی یه ، ئه ویان له په پره وانی کولتوری بوژو وایه ، یه کی دیکه یان ، ده رویشی کولتوری پرولیتاریاه ...

- راسته . تیکه ولیکه یه کی سه یروسه مه ریه . کوپه تومه زا ، دادال ئوغلو له کولتوریکی دهر به گایه تی یه وه سه ری هه لداوه ، بیرسولتان سه ر به کولتوری فیوداله . به لی نویان بو رومانووسیش هه لبه ست : « رومانووسی گوند ، ئه مه ش شتیکه بو په که مجار ته نیا له ولاتی تورکیا به رچاو ده که وی . به مه ده لین ، « عه یب و عاری کولتور » . ئه مه ده کری ته نیا یه که نیوی هه بی و به س ، ئه ویش ئه وه یه : « فهیتی کولتور » . ئه م پیاوانه دانیشتون باسی عه یب و عارو فهیتی کولتور ده که ن . خو که سیکش نیه لییان راستی ئه م عه یب و عاره یان ، ئه م هه لانه یان ، ئه م درویانه یان به چاودا بداته وه . به نمونه : که سی راست نه بووه به گوگولی کوتبی « گوگول رومانووسی گوند » ه . که چی گوگولیش خو هه روه که نووسه رانی ئه مبروی تورکیا کو مه لگای خوی ، کو مه لگای دهر به گایه تی پووسی ، گوندی یه پووسه کانی ، بیروکرا ته پووسه کانی نووسیوه . فه قیر بایقورت چی نووسیوه ؟ ئه ویش هه ر فیودالیه ی تورک ، بیروکرا ته تورکه کان ، گوندی یه تورکه کانی نووسیوه . ئورخان که مالیش هه ر به ورنه گیه ، هه یچ که سی نه هات ، به گوگول بیژی ، « گوگولی رومانووسی

پروسی گوند « بیتیته سهر باری راستی ، ههر رهپ و راست
 رومانی گوندو گوندیی نووسیوه . کهس به تولستوی نه گوت
 « روماننوسی گوند » نایشیلی . کهس به دوستویفسکی نه گوت
 « روماننوسی بیر وکراتان » .. ئەم نووسه رانه ئینسانیان
 نووسیوه ، بنیادهم له بارو دوخی گوندیشدا ده نووسری و له
 بارو دوخی شاریشدا . پیاو له ههر بارو دوخیکدا ده نووسی ،
 مه رچ نه وهیه بنووسی ، که نووسی ، ده بی به روماننوسی چاک .
 نه ی نووسی ده بی به روماننوسی خراپ . ئەم کاریکه به ده ست
 هونه رمه نده که ، به ده ست به هره و لیها توویی خو یه تی ،
 گوندی ، وه ک گزگول بنووسی ده بی به بلیمه ت ، ئەم گه روه ک ،
 نامه وی ئیستا نیویان بینم ، نووسه ره پله سییه مینه کانی له مه ر
 خوشمان ، گوندی و گوندایه تی بنووسی ، قه ت به هیچ نابی .
 سه رله بهر ههر گوندی نووسین ، سه رله بهر ههر شاری
 نووسین ، شتی وانیه . مرو جیهانی ده نووسی . به نمونه ،
 گو یا من ، به ته نی ، ههر گوندی ده نووسم ؟ گوندیش له
 رومانه کانه ما هه ن ، شاریشیان تیدا هه ن . ده بی سه رانه سری
 تورکیا له رومانه کانه ما جینگای خویان بگرن . ئەم به ره گ
 وریشه چقورئواییم . ههر چی له چقورئووا هه یه ده ی نووسم .
 - به لام به زوری کیه زور چاک ده زانی ئەوه ده نووسی .
 - ئەوه ده نووسم که له هه مووانی چیتر ده زانم .
 ده ور به ره که ی خوم ده نووسم . یانی ئەوه وکه شار
 ده نووسم . گو یا ده بم به روماننوسیکی خراپ ؟ یا تا وه کو
 دوینی ، که گوندم ده نووسی ، بویه به روماننوسی چاک
 ده ژمیردیم ؟ ئەم نه ختی گیلو کانه یه . به نمونه ، خوده کرا
 هه رزه گو یی یه کی وه ک « شیکسپیر نووسه ری
 نه ریستو کراتان » ه ، گوترا با . هیندی پیاو له تورکیا ده توان
 ئەم عه ییی کولتوره بکه ن .
 - وه ک به سیرفانتسیان گوت « نووسه ری ده ره به گایه تی ،
 - ئەم من بو خوم ، ته نانه ت ناویرم « نووسه ری له دنیا
 بیانی که وتن ، یی بی بلیم سیرفانتس هه لبه ته ،
 روماننوسیکی چه رخی له دنیا بیانی که وتن . روماننوسی
 چه رخ و چاخی ده ور به سه رچوونیکه . یانی ئەوه روماننوسه
 که وره یه یه که سه رده می به سه رچوونی سه قافه ت و کولتووری
 شو ره سواریتی و له جیی وی شین بوونی سه قافه ت و کولتووری
 بو رژوا هیناویه ته گو یی . نووسه ری
 سه رده می را گو یزان و په رینه وه یه که . من ته نانه ت له گو یتی
 ئەمه ییش ده ترسیم . ئەوه روماننوسی مرو یه . تولستوی

روماننوسی مرو یه . که وره یی یه که یی له مه دایه . هومیر ویش
 هه روا یه : « هومیر وس داستانیزی شه روشو ره » ده شی
 قسه ی واکری ؟ یانی عه ییه ، عه ییه سه قافه تی ده قه ومی ئەوه
 هه موو روماننوس و چیر وکنوس و لیزانانه مان هه ن .
 هه رکه سه له راستی خو وه بی ده نگه . که سی هه لناداتی ،
 گالته یی ، که مه یی ، چه فه نگی به م عه یی و شو ره یی که رانه
 بکا . گالته به چی ده کری . ئەی به مه نه کری به چی ده کری ؟
 - یه شار که مال . ئەتویش له م باره یه وه بی ده نگ
 وه ستای . خو به تویشیان گوت ، « روماننوسی گوند »
 ئەی تو بوچی بی ده نگ بووی ؟
 - من نامه وی له گه ل که س گالته بکه م . ته نیا شتیکی من
 چه زی لی نا که م ئەوه یه که بی به مایه ی گالته وگه پ . ئەم بابه ته
 له وانه یه بی به بابه تی گالته . من نامه وی گالته له گه ل که سدا
 بکه م .
 - ئیستا ده توانین لی ره به ولاتره وه پی هه لبرین . بو خوت
 ده زانی چه رکه که مان چه رخی چینه کومه لایه تی یه کی
 نو یی . چه رخی جینی کریکاره . پرولیتاریا . ئیستا قسه
 له کولتووریکی پرولیتاریا ده کری . کولتووریکی جیاواز .
 ته نانه ت هونه رمه ندانیش به پی ئەوه دابه ش ده کرین ،
 کیه یان هونه رمه ندی پرولیتاریایه ، کیه یان هی پرولیتاریا
 نیه ، یانی دابه ش کردنیکی شیماتی کانه ،
 نه خوشه یی یانه .
 - ئەمه ییش شتیکی نو ییاوه له کن ئیمه . ئەم مه سه له یه له
 سه رانه سری دنیا ، زوری کیشه وه را له سه رکرا . له پاش
 شو رشه که وره که ی رووسیواوه « کولتی - پرولیتاریا ،
 کولتووری پرولیتاریا ، شتیکی ئاواوی هیندرا یه ئاراوه .
 ته نیا کولتوورو سه قافه تی پرولیتاریا به س . هه بوو
 له دژ ئەمه وه ستا ، هه بوو داکوکی لی کرد . نازانم
 تروتسکی ، به لام لینین خوی له دژ ئەمه را وه ستا . لینین
 « کولتووری مرو قایه تی ده بی ، گو تی « بوژی ، پاش
 دیرزه مانی ، پرولیتاریا ده توانی شه قلو مورکی خوی به م
 سه قافه ت و کولتووره وه بنی . به لام ئیمه میراتگری
 سه رله بهری سه قافه ت و کولتووری مرو قایه تین . « که چی
 ئیستا ده بیینی لای ئیمه به نمونه بابایه ک راست ده بیته وه
 ده تی « دادا لی ئو غلو شاعیری ده ره به گایه تی یه ، دادا ل
 ئو غلو ، سوور له ناوچه رکه ی ده ره به گایه تی یه وه ییش
 هاتنی ، شاعیری مرو قایه تی ، شاعیری یاخی بوون و

سهرېزېوۍ يه . دادال ئوغلۇ دەمراسىتى دژ به زوره ملى جى نشين كردنى توركمانانه . دەمراسىتى ئه و سهرېزېوۍ و پاخى بوونانه يه كه له سهدى يازده مين به م لاوه دريژده يان كيشاوه و هر له گرو بليسه دا بوون . دانه چيايش هر له م بابته يه . ئه شقيايه تيشى هر له م پرهنگه يه . به هه له يا به راست ئه شقيا ياخى يه . له ئينجه مه مه ددا من ئينسانى « ياخى » م نووسى پرهنك وره وى مروى سهرېزېوو ياخيم دارشت .

- يه كى له نووسه ره كانمان ده يگوت دادال ئوغلۇ سه مبولى كونه پهرستىي ئه و توركمانا نه يه ، ئه و توركمانه پرهنده دانه ي چقورئووايه كه ساله هاى سال له گهل ده ولته تى عوسمانيدا تيك گيرابوون وهه ميشه ده سته و به روكى يه ك بوون . يانى عوسمانى ده يويست له سهر بارىكى له بارترى ژيانان دامه زرينى ، كه چى ئه وان تاده هات هر به لاي بارىكى كونه پهرستردا دايان ده تاشى و له دژ عوسمانى ده وهستان . دادال ئوغلۇ دهنگى ئه م له دژ وهستانه يه دهنگى كونه پهرستى يه و چى و چى . له م جوړه قسانه .

- ئه من بو خوم له مه لبه ندې ئه و راپه رپين وه لستانه له دايك بووم . ته نانه ت له گهل هيندى له وانى هاوبه شىي راپه رپينه كه شيان كردبوو ، بووم به ناشنا . خو جارى يه كيان هه بوو ، هر بوخوى كوئنه كى پاريسى كردبوو . هوزه توركماناكان هه وياو ئاواتى هه ره كه وره يان ئه وه بوو روژى له پوژان ده ولته تيكى سهر به خو له دژ ده ولته تى عوسمانى بوخويان پيكه وه بنين . ده ولته تى عوسمانى كه ده ستى به لاواز بوونى كرد ، ئه م توركمانايش بوون به ده ولته تى نيوه سهر به خو كورې دولقه دهر « ذوالقدر » سهر به خو بوو . ئه م هه لستان و راپه رپينه هه له و ته قه لايى بوو بو دامه زراندى ده ولته تى . ئه م هه لستان و سهر به رزكردنه وه يه ، به تيكوشان بو دامه زراندى ده ولته تى هه وياو ئاواتى هه ره به شه ره ف و به داوو ده ستورانه ي مروفايه تى يه . سهرېزېوۍ و هه لستان له ئه نه دولتى ره گ و پيشه ي له نيو داب و ده ستورى دا زور قوول و ره گ ئاژويه و پشتا و پشت بوى ماوه ته وه . له ناو كروكى داب و نه ريتپدايه . به هه زاران هوزان و به يتبىژ ئه م هه لستان و سهر بليند كرد نه وه يان به زمان هيناوه : هه لستان و ياخى بوون له دژ بوى مه ن ره هه نه كردن ، قات و قير ، گره و گرما . ياخى بوون له دژ عوسمانى . كه واتا دادال ئوغلۇ به كونه پهرست

بزانين و ناوي له ده فته ر بسرينه وه ؟ كه و ابوو سپر فانتس چونكه باسى فيودالى كردوه ، ده يسرينه وه ؟ كه و ايه بلا يونانى كون و هومير پيشى بسرينه وه . دادال ئوغلۇ ده سرينه وه و به مه ده بين به پيشكه و تخواز . ئه مه به تال كردنه وه و ئاشبه ئال پى كردنى ته نانه ت كولتورى كلاسكى مروفايه تى يه ، له كه له پوورى ساله هاى سالى ناده مزاد لارى بوونه . قهره جه ئوغلان له به رنه وه ي وه لامى ئه وين و دلدارى ئه م چه رخ و چاخه يش ده داته وه ، ئه ويش هر كلاسكه . تا هه ست و نه ستى به نه رته تى مروفايه تى نه گورپى سايكولوژى يه ت و نه فسى يه تى نايه ته . گورپين . دادال ئوغلۇ له گهل كه له كيدا له دژ عوسمانى هه لستاوه و ياخى بووه . سهرى داناوه . ره هه نه كراوه . كوژراوه . به زبون . شكاون . سهر توپيكى عه شاماتيكى زورو زه وه . ندې توركمان ، به ديار به كرا ، به يوز گاتدا پهرت و بلاوكرانه وه . جا ئه م دادال ئوغلوه ، به برى خوم بليم ، شاعيرى مروفايه تى يه . هى دهر به گايه تى نيه .

- جاريكيان به نووسه ريكيان گوتووه ، تو نووسه رى پروليتاريا نيت ، نووسه رى بوژووا ، نووسه رى دهر به گايه تى ، به كونه پهرستيان نيو بردووه ، ئه ويش به وه زور په سست ده بى ... به ناوى ئه م بوړه تاوانبار كردنانه وه شتى ئاوايش پووده دا .

- دايكوله كم ، ئه من هينده كورى به م كه مژه يى يانه ناده م . ته نانه ت هر له سهر ئه مه ئاخوتن و په يقينيش به زياد ده زانم . پيم و ايه ئه م جوړه كه سانه هر بو ئه وه خاسن پييان بخه نى و تى پهرى .

- به لام چده كه ي ، ئه م مه سه له يه ئه مروكه زور له باوه كيشه ييكى زورى له سهره . چون ده بى هه روا به پيكه نينه وه به سهريدا بازده دين ؟

- به لى ، مه سه له يه كيشه ي زور له سهره ، به لام بابته تيكه هر بو ئه وه باشه ده به ر گالته و تيزو ته وسى ده ي . يانى ئه و ئينسانانه ي به جارى له ره سه نايه تى داشوراون ئه م قسانه ده كهن . ئه و كه سانه ده يكه ن فرپان به سهر هيج ره سه نايه تى يه كه وه نه ماوه ، نامه وى قسه بكه م ، شووره يى يه . هر به راستى عه يبيكى گهره ي سه قافه ت و كولتوره . ئه مه له گهل قسه ي « روماننوسى گوند » دا چفه رقى نيه . من هر له به رنه وه ي گوندو گونديم نووسيوه ، نابم به روماننوسى خراپ ، به لكو من تنها له به رنه وه ي رومانى خراپ بنووسم ، ده بم به روماننوسى خراپ . چاكه ،

ئىستا ئىمە بە قىر بايقورت بلىن « روماننوسى خراپە ، چونكە روماننوسى گوندى يە ، لىماننە عەيىپە ناگىرى ؟ بە لام » ئەگەر بلىن قىر بايقورت لە بەرئە وەئى بوى نەلوا بە ھەرە لە سە قافەت و كولتورى گەرە ، سە قافەت و كولتورى مروفايەتى ، ئەو سە قافەت و كولتورى گەرە يەئى لە ناوچە رگەئى خەلکە وە شەوق دەداتە وە ، وەر بگىرى ، لەم پرووھە روماننوسى خراپە ، و بە مەيش قە ناعەت بىنن ھەنگىن رەنگە بتوانىن ، بلىن ، قسە يەكى راستمان کردوھ . بە ئەحمەد عارف بگوزى « شاعىرى دەر بە گايەتى » عەيب و شوورە يىي ھەرە گەرە يە . عەيبى ھەرە گەرەئى سە قافىانە ئەحمەد عارف رەنگە شاعىرى ھەرە نوپا و مۆدىرنى چەرخى بىستەم بى . بوجى ؟ چونكە يەككە لە و شاعىرانەئى چاكتىن داکوكتى لە مەسەلەئى پرولىتارىا دەکا . چونكە ئىنسانىكە سەرى لە پىناوى ھەراوكتىشەئى ئىنسانانى رەنج خورا دا داناوھ . چونكە ئەحمەد عارف نمونەئى ھونەر مەندى ئايدىيالى چەرخى بىستەم ، لە بەرئە وە . ئىمە نالىن ئەحمەد عارف شاعىرى دەر بە گايەتى يە . بەلکە ئەحمەد عارف ئىنسانىكە بە ھەرەئى لە سە قافەت و كولتورى گەرەئى ئەنۆلى وەرگرتوھ . ئەحمەد عارف پىاويكى بوعدفرەوانى گەرەئى رابردوھ . پىاوھ ھەرە سەر پەرەكەئى چەرخى بىستەم ، مۆدىرنترىن و نوپىاوترىن شاعىرى چەرخى بىستەم . يانى جورە ئىنسانىكى تازە بابەتە .

ئەحمەد عارف لە جورى ئىنسانىكى تازە بابەتە . لە جورى ھەرە تازە بابەتەئى ئىنسانى شەرەھەراى سوسىيالىستە . يەككە لە شاعىرە ھەرە راستە قىنە چى يايەتى و ھەرە كەلەكانى چەرخەكەمان . پىر سولتانىش تىبى ھەرە ئايدىيالى چەرخى خويەتى . دادال ئوغلوش ، يونس عەمرەيش ، قەرەجە ئوغلانىش ، ناظم حىكمەتىش . سە قافەت و كولتور بەش بەش كردن و پىچر پىچر كىرى ، بە پىي چىن دابەش كىردى ھەلە يەكى گەرە يە ، زور ھەلە يە .

- باشە ئەگەر وابلين : بلىن « پرولىتارىا لە سەردەمى خويدا خاوەنى ھەرە راستە قانىي . ھەرە دواينى سەرتوپى سە قافەت و كولتورى مروفايەتى يە ، چەلەئى ؟

- زور راستە « لىنن » یش گوەتوويە ھەر وای ئىتە وە . قسەكەئى « لىنن » بەم قسە يەئى تويە ، دەق وەك

ئۆى كوتوھ .

- چاكە كۆمەلگەكان لە پىشە وە چوونىاندا ، لەم گۆرپانە چىنايەتى پەدا ، لەم گەشە كىردنە چىنايەتى پەدا . ھەر تىبە كۆمەلگەكە ، تىبە مروى خوى ديارى ناكە ، شەقل و مۆرەئى خوى پىوھە نانى ؟ واتا ، ھونەر مەند ، كە لەم سە قافەت و كولتور ھەرە بەرئە دەرەكەئى ، چۆن چۆنى خوى دەرەكە بە خاوەن گۆرپانىكى لە مۆدا دىتە گۆرپى ؟

- ئەمە سەرنەجامى لە دىيائى خويانى بوونە و ناچارى يە ، واتا ئاكامى لە ناچارى نامۆكەوتنە . لە سەرلە بەرئە دەرەكەئى ئەو ھەموو پەرىنە وە راگويزانانە دا ھونەر مەندى گەرە وە وە پەيدا دەبن .

- يانى مرويش دەرەكەئى ؟

- ديارە دەرەكەئى . كە دەرەكەئى بارودوخ گۆرپا مرويش دەرەكەئى .

- زور بە جىيە . چاكە مروى كە ھەمىشە لە گۆرپاندا يە و دەرەكەئى ، ئەوانەئى سىر قانئىس و شىكسپىر كوتوويانە ، بە جىيان دەزانن .

- چۆن ؟

- مروى ئەمروى زور گۆرپا وە ؟

- لە پروى ساپكولوزى يە وە ؟

- لە زور پرووھە . دەلیم ، لایەنى وا ھەن لە مۆدا ناگۆرپىن . مروى زور خىرا گۆرپا ، ئەمروكە ، نووسىنى نووسەرەكانى سەردەمانى رابردوومان نەدەخويندە وە .

مادامىكى مروى فىزىيائى يانە ناگۆرپى ، ئەو نووسەرەنەيش كۆن نابن . ساپكولوزى يەتى مروى ، بە درىژانى چەرخ و چاخان بى وچانى يەك دەنوینى . شادى و خوشى يەك ، ئىش و ئازارىكى لە سەردەمى يونانى كۆنە وە كەوتىتە وە ، ئىمە تا ئەوروپەكەش لە دل و ھەناوماندا دەيانژىنن .

شا ئۆدییوس تا رۆژى ئەوروپەكەيش دەژىن ، ھەرەكە خوچۆن بوو ، دەق ئاواھى دەژىنن . كول و كە سەرەكەئى ئاخىلوس تا ئەمروكەيش لە دل و دەروونماندا دەژىن . ئەو ئازارى ، شا پىرپاموس لە داوا كىردنە وەئى لاشەئى كۆرەكەيدا ھەلە پى دەكرد ، ئىمەيش ھەستى پى دەكەين ئەمروى ، كى ھەلە پى ناكە ؟ ئەو ئازارە گەرە يەئى جگەرگوشان . پىم وایە ، تا بنیادەم لە دایكە بىي ، تا بنیادەم زگوزا بكا ، تا بنیادەم داک و بایى

هەبى ئەم ئازارە ھەردەئىين .

- با ھەمان دەردو ئازار لە داىكو باوكى دەنيزو يوسفو حوسەين و ھەرچى پۆلەى كۆڭرەوى دىكە ھەن ، لە خوڤان بېرسىن ، بزەنن ، ئەوان چەدەلن ؟

- دەق وەك يەكن . ئەگەر عەلى ئەلوڤردى كوشتنى دەنيزى بە ئازاردان پەسندكردبا ، ھەى بە گورى ئاخيلوس بى باوكى دەنيزىش دەق وەك شاپرىاموسى ئىليادە بە ھەمان شىوھ پارانە ھەى باوكانە لاشەى كۆپەكەى لەم سەردەمەدا بە ھەمان شىوھ ، لە عەلى ئەلوڤردى داوا دەكرد ، بە لام عەلى ئەلوڤردى وەك ئاخيلوس وەجاخ زادە نەبوو ، لاشەى دەنيزى نەدايە ھەى بە باوكى ، دەنا ئەو یش دەبوو بە داستانىكى دىكەى ئەم چەرخەمانە . بىرەبىكى بى ئىش و ئازارى ئادەمزاد ھاتە گۆرى بە لام زورىش نەگۆرا . ئاخيلوس دەيتوانى سەرى پىاموسىش بېرى و لەتەنىشت سەرى كۆپەكەى ھەى دانى ، بە لام نەخىر ئەو وەجاخ زادە بوو . ھەرچى عەلى ئەلوڤردى ھەى وەجاخ زادە نى ، ئەمە دەزانن .

- دەچمە نىو باسىكى دىكە ھەى . لە رۆمانەكانندا سەرەتەى « مەتەل » زۆر پى دادەگرى . لە مەسەلەى مەتەلدا ، وەك بزەنم ، خوتى گەياندىنى بەتامت ھەن تەنەت توو دۆنكىشوتىش وا وەسەدەكەى ، كە چىرۆكەكانى وەك مەتەل بەسەرزارى خەلكە ھەى دەگەرىن .

- گىرانە ھەى ئەو گىرانە ھەى ، بۆيە وا دەلنم .

- ئەو جا ، حىكايەتخوڤان ، یشت پى دەلن . نەك پەسن دانت ، بەلكو بوو شكەندنت وات پى دەلن .

- دەزانم ، ئەوانەى داستان چاك دەزانن ، ئەوانەى شىوھ گىرانە ھەى سەرزارى خەلك چاك شارەزاو پىسپۆرن ، ئەوانى داوو دەستوورى دەماودەم چادەزانن ، كاتىكى « دۆنكىشوت » دەخوڤنە ھەى زۆر بەسانايى دەزانن ئەم كارە لە دەفتەردا نووسرانى داوو دەستوورى دەماودەم .

- دەق وەك دەدە قورقوت .

- دەق گىرانە ھەى « دۆنكىشوت » وەك گىرانە ھەى دەدە قورقوت واپە . جارىكيان لە پىسپۆرىكى ئىسپانىولم پىرسى ، گوتى « بەلى زارگوتنى نىوخەلك ئەو ھەى وا لە « دۆنكىشوت » دايە . ديارە پىشتەر ، خەلكى بىرى مەتەل و چىرۆكى شۆرەسوارىشى لە نىو خودا دەگىرايە ھەى . نەقلو

سەركۆرۆشتەكانى سىرفاشىپۆزورىان بەوانە ھەى بەندن : بەو مەتەلە كۆنە ھەى زۆر بەندن . ھەى بەرەى مرويى بگىرى ، ئىپۆيەى خوى لەگەل خودا ھىناوھ . تۆلستوى چۆنى مەتەلەن ھەى لگۆڤرتوون شىكسپىرگوتى ، چۆنيان لە ئەفسانەى كۆنرا ھەى لگۆڤرتوون سىرفاشانتسىش لە ئەدەبىياتى دەماودەمى پىشەخوھ بەرى كەوتووھ . لەپاش دادال ئوغلو ، دەنۆرى سەدان دادال ئوغلو ھاتوونە گۆرى لە چقورئووا . رەگەو پىشەى چىرۆك و مەتەل ، ھەى رەگەى ، لە ھىندستان ، لە چىن دەبىنى ھەى . دۆنكىشوت يەكەم نمونەى رۆمانە لە رۆژاوا . دەنۆرى يەكەنىكى ، واتى دەگەى حىكايەت و مەتەلەن بووبن بە بەستە و سترانى سەرزارى خەلك . ھەرچى رۆمانى خوڤمانە خىوى دابو دەستوورى دوو ھەزار سەلە ھەى . ھومىروس لەسەر ئەم خاكە ژيا . داستانى كۆڤر ئوغلو بەلای مەنە ھەى ، داستانى ھاوچەرخى بى خەوشە . تەنەت لە ئىليادەدا دەتوانن تووشى خوڤوويى و تاپىەتتى رۆمانى سايكۆلۆژى ھاوچەرخىش بىين . بەش بەخوم ، كە « حىكايەتخوڤان » م پى دەلن ، كۆلى شانازىم بەخودا دىتە ھەى . ئەوان بوو شكەندنم وەم پى دەلن ، بەلام بوون بە حىكايەتخوڤان شتىكە جىنى شانازى ھەى . دەبا بىر لە ھەى بگەينە ھەى ، بزەنن مەتەل چۆن لە داىك دەبى ؟ بىلە بىر لە مەتەل بگەينە ھەى . ھەى زار سەل ، دە ھەى زار سەل ، يا سى ھەى زار سەل لە ئەتەدۆل لە داىك بووبى . ئەم مەتەلە دەگىردىتە ھەى ، لە سەدان كۆرۆ كۆمەلەندا ، لە ھەى زار گوندو دىدا . خو مەتەل و چىرۆك وەنەبى ھەى مەتەل بىزەكە ، تەنە ھەى خوى دايەينى ، گۆڤدېرىش مەتەل دادىنى ، ئەو یش بەشى خوى دەگۆڤرىنى . مەتەل و چىرۆك دەق وەك ھەى و چەگل و چەوانە وان ، چەل ھەى زار سەل لە بن ئاودا مابنە ھەى ، شۆرابنە ھەى ، لىك و لووس بووبن ، مشت و مال بووبن ، زاخاو جەلاو ئارايشت داربن . لە ئاكامى پەنجى ئەم ھەى مەكە ئىنسانە ، لە ئەنجامى ئەم ھەى موو ئارەق رىشتە مەتەل و چىرۆك دىنە گۆرى . بو بەنۆپەى بى قوسوورى گەپىشتى ، كارىكى ھەى روا سانا نى . مەتەلۆكەى مىليونھا خەلكى تى ورووكا ھەى دايانەيناوھ . بەو جوانى و زىوايى يە گەپىشتە ، پەى بەو سادەگى يە بردنە لە كىشى مندە نى . مەنەكايەت و چىرۆك و داستانى بىزىكى كەم نەفسم ، بەو نۆپە گەپىشتە لەتوان بەدەرە . ئەوانى بوو شكەندنى مەنە وام پى دەلن لە گە ھەى

خويان وهم بې ده لښ . وېرې اې ته وېش ته گېر نووسينه كانم نه ختو كه يه ك له مه ته لان بچن زورم شانازی به خو يه و به زيادې ، پاني ته گېر به وساده يې و پړه واني به نه گېشتم ، ته وې من بو نه ده بياتي توركم كردووه ده بې به دوستايه تي به كي زور سر سامكېر ... ته مه به گېشه كردني ده زاهم بو نه ده بياتي تورك . وانا ، ته گېر نه ختو كه يې له مه ته ل نزيك كه و تنه وهم لي وه شايته وه . به وساده يې و پړه واني و بې خه وشي به گېشتم ، قهت ناكړي و ناشي بو نيسانيكي وهك مه مانان ، بو تازه له ته ده بيات ه لچوويه كي وهك مه مانان ، بو زه لامې تازه ده ستي دايته قه له موله ته ده بيات نووسيندا بگاته جواني مه ته لان نووسينه كانې ، به و به هره به گېشتم هاسان نيه . من ته وهم له بهر گران نيه نووسينه كانم وهك مه ته ل ده چوپن « كه زورم بې ناخوشه ، خوزي له بهر ته وه له پېش چاوي خه لكيان پړه ش كړ دېام ، كه نووسينه كانم له مه ته ل ده چوپن ، نه خير ، سه بارهت به شتي ديكه ته وشه كړانه ده شكين . هه ربويه ش زور شانازی ناكېم . به نمونه : « ته فسانه ي چياي ناگري ، به نمونه : « كاريت ه ، به نمونه : « زه وي ناسن و ناسمان مس ، « گياي نه مران ، به نمونه « ته فسانه ي هه زار كه له گايان ، نم گوتووه ، له بهر ته وې وشي « ته فسانه » م به گېل خستون ليان كردم به هه را : « ته ها د زمان گرت ، ديتمانه وه كورپنه ، هيزه بيگرن ، ته مه به ، كوت و مت ته مه به مه ته ل ، ده ي به قوريانه ، به سهر و گويلاكي وهرېن .

كابرا مه ته ل ده نووي . شتي له ولات به دهر ده نووي ، « نيدې ليم به هه نجهت كه و تن ، له منيان كه وي ، ته ماما به هه نجهت كه و تن . به لام خو « كاريت ه ، پومانيكي مه جازي پهمزي به . نهك هه ر ته ونده پوويشي داوه . قه و ماوه . ته م پومانه به شايه تيي خوم قه و ماوه . پهمزيتي ته م پومانه پېنج قامك به ره ژور ، پېنج قامك به ره خوار ژياني مروغه . ژياني مروغايه تي به . نينسان پېش سه دان سال دايكي خوي ، بارو بڼه ي خوي به م جوړه راگويزتووه . هه ر له بهر هه نديكه شم نيوناوه « كاريت ه ، « كاريت ه و كوله كه ي ژيان بريتي به له خوږاگري و بهر گېري مروغ . دوپكه ، نووسه ري له نوروپچه وه هاتېو ، وپستي گف وگويه كم ده گېل سازدا ، پرسې : « مه به ستت چيه له هه موو پومانه كانندا ؟ « ده سبه جي

گوتم ، به ته نيا وشه يه ك : « خوږاگري ، « كاريت ه ، خوږاگري مروغايه تي به . كول نه داني مروغايه تي به ، سه رسه ختي مروغايه تي به ، هيزو گوږو تواني مرويه ، مروى نه به ز ، مروى به هېچ شتي كه وي نه بوو ، مي نه بوو ، نه خه ساو ، بوړنه خوړ . خوږاگري ته و نينسانه به كه مروغايه تيي له و هه موو په تاو تاوونه به سامانه ، له و هه موو تيد اچوونانه له و هه موو هه ژاري و ده ستي كورتې و په نجه پويي يانه ، له و هه موو قات و قرو برسي تي و توپني تي يانه ده رپاز كردووه تا نيره ي هيناوه ته وې من واقم لي وړماوه و ده موي به داستاني بنووسم ته وېه « كاريت ه ، پهمزي ته وه . كاتي تنوكي ناو بهر ته و خوږاگري به ده كه وي ، كاتي مرو ته نكه تاو ده بې ، ياني كه « زه وي ده بې به ناسن و ناسمان ده بې به مس ، كه باران له ناسمان نه باري وگيا له سر زه وي نه پړا ، نينسان چده كا ؟ مرو خوي به خه ونېكه وه هه لداوا سي . وانا : ته مه پوماني له ناچار ي يان ، له ناهوميد ي يان ، په نا و بهر دنياي ته فسانه دنياي خه ونو خه يال بردني كومه ليكه « زه وي لي بووي به ناسن و ناسمان لي بووي به مس ، وا شهرزه و ته نكه تاو بووي ، هېچ دهره تاني ، هېچ دهرويه كي بو نه مابيت ه وه . هه رچي ، گياي نه مران ، ه ... [بهرگي سيني مي سيني ي : كاريت ه ، زه وي ناسن و ناسمان مس ، گياي نه مران . دووه م به ده سته وېه وه خته خه لاسي بې - وهرگېر .] ته مېش پوماني تاكه مرويه كه ، دنياي به م پان و بهريني به لي ويك ديت ه وه « زه وي ده بې به ناسن و ناسمان ده بې به مس ، ياني مه ميدك [پاله واني پومانه كه - وهرگېر] له گياي نه مران ، دا دنياي خه ونو خه يالي بو خوي پوده ني ، په ناي بې دېا . ته مه پومانيكي پهمزي به ، گوتم ، ته مه ته وېه : مروكه ده كه ويته ناسته نگو به جاري ناهوميد ي پوي تي كردووه ، ته نانهت له سه رده مي هه ره قات و قرو نه هامه تيشدا ، له م چهرخي نيتاشماندا ، ديكاتوري دروست كردووه ، كه له گاي دروست كردووه . له پاش شهري به كه مي جيهان نه ته وې ته له ناچار هيتلري دروست كردووه ، يه كيتي سوقي ت ناچار ستاليني دروست كردووه . چار ناچاره . هېچ چاره يي نيه . ته و خه لكه بلي و نه لي په نا و بهر ديكاتوري هه ر ده بن . نينسان به دريژايي ميژوي هه ر داي تاشيوه و په ناي و بهر بردووه . ته مه

هه لاتنیکه . من له سیینه ی « کاریته ، زهوی ئاسن وئاسمان مس ، گیای نهمران ، دا له شتی گه پراوم له حه قیقه تی نینساندا هه یه . ئه ویش ئه وه یه : که ئینسان تا چه ئه اندازه یه که به خه ون و خه یال ده ژی ، تا چه پاده یه که ده توانی له و ناو راستینه ماددی یانه یدا تیایندا ده ژی ، دهر به ری . ئیستا له م ئاناندا ده ژین . تا چه ئه اندازه یه که له خه ون و خه یال داین له م ترووکه ژیانیه ئیستاماندا ؟ تا چه پاده یه که له نیو راستیداین ؟ که وشه و سنووری ئه مه به له دین . ئه من له پومانه کانمدا به م سه رحه دو سنوور تی هه لکیشی یه وه ، به م بی سنووری یه وه خه ریکم ، ئه م کاره ده که م . له « ئه فسانه ی چپای ناگری ، دا ، له « ئه فسانه ی هه زار که له گایاندا ، ته نانه ت له جیاتی « ئاغاگانی ئاقچه ساز ، یشدا ویستم ناوی گشتی ئه م پومانه یش هه ر « ئه فسانه ی ئاقچه ساز ، بنووسم . من له هه موو پومانه کانمدا ویستم تی هه لکیشی سه رحه دو سنوور ، بی سنووری ژیانیه خه ون و خه یال ، ئه فسانه ، مه تل ، واتا ئه و دنیا دووه مه ی مرو بوخوی ده یه نینه گۆری پیشان بده م . « ئه فسانه ، م هه ر له بهر هه ندیکه به کارهیناوه ، بوئه وه ی بتوانم قسه کانم بهر زهق و زو پ که م ، بوئه وه ی بتوانم چاتر دهر دوش و ئازاره که م دهر بېرم . چونکه دوزینه وه ی سنووری خه ون و راستی ، سنووری راستی و ئه و خه ون و خه یاله ی مرو دروستی ده که ، به و نیشانه و گیلهری و په مزانه وه ی خوی دایان ده نی ، له نیو ئه و راستی یه یدا ، تیدا ده ژی زور هه سته مه و دژواره . [لیره دا سی شت به بیردا . دی : خه ون و خه یال ، راستی ، واقع - وهرگیر] ئه مه به پومان له مرو گه یانندن کاریکی زور سه خت و تووشه . گوتم هه ر هه یج نه بی ، به ئاوه کانیاندا ، با سه ره داوی به ده ست خوینره وه بده م ، تی بگه ن . به ره ی ئینسان له خه ونیشدا و له راستیشدا تی هه لکیش ده ژی . گوتم بابیی به سه ره داوی بویه « ئه فسانه ، م له کتیه کانمدا ، به کارهینا . ته بیعی له بهر نه وه ی که ئه ده بیاتی نیمه هه رگیز له گالته به دهر پیشوازی لی ناگری ، لیکوله وه کانمان ، هاوپی یانمان ، نه ده بیات شناسه کانمان ، پوماننوس و هونه رمه نده کانمان له گالته به دهر پیشوازی لی ناگه ن ، له بهر نه وه ی زور خه مخوارانه و مشوورخورانه ئاو له پریازه کانیا ناده نه وه ، ده لین ، « کابرا جبروکیژه ، و زور به هاسانی پیاو به دناوو

بو سو ده که ن ، یا به جاری په پوبالی پیوه ناهیلن . به جیدی یه ت و خه مخوری یه وه له هونه رمه ندی ناگولنه وه . له ناو نیمه دا هیشتا لیکولینه وه ته رزه بیرکردنه وه ی وا گه شه ی نه کردوه . ته نانه ت تانیستا ، له چه ند که سی بترازی ، لیکوله وه ی لیکوله وه ی راست و دروستمان نیه . لیکوله وه دروستی ئه ده بیاتمان نیه . ئه و لیکوله وانیه ی داگوکی له بیرو بروای خویان بگه ن ، ئه وانیه ی که سایه تی ئه ده بیی خویان هه بی ، زور که من . به نمونه : سه عید فاییق جیهانبینی یه که ، له جیهان گه یشتنیکه هه یه ، به لام لیکوله وه ییکی جیهانبین . بیجم لیکوله وه ییکی له جیهان گه یشتوومان نیه . ئه وی به ره و ئه م پووکاره دهر ویشته ، فه تحی ناجی بوو . ئه ویش له بهر ناله باریی بارو دوخ هه ل و مه رچی زور کارکردنی که م بو ره خسا . به راستی من تانیستا تووشی لیکوله وه ییکی چاک نه هاتووم . ویستم له مه ر « ئاغاگانی ئاقچه ساز ، یشه وه هیندی شت بلیم . به نمونه : تا هه نووکه ئابووری شناسی نه هات ، بلی ، « ئه م نووسره رومانیه ی نووسیه وه که دهر به گیایه تی له چقورنووا ته واو گه شه ی کردبوو و پیی هاویشتیویه سه رمایه داری یه وه ، نه یگوت ، « ئه مه راسته ، یا هه له یه . « من له دوو بهرگی تاوانی بازاری ئاسنگه ران ، و « یوسفی یوسفوکه ، دا جری بیرو بروای وام گوتوه ، له ولاتی خوشمان و ته نانه ت له سه رانسه ری دنیا ییش ، زور که م گوتراون . گوتومه ، « کاتیکی چینه کان ده گۆرین ، به تووی نه ته وی سروشتیش له گه ل خویاندا ده گۆرین . « من ئه مه به چاوی خوم دیت . شایه تی دده م . سروشتی دهر به گیایه تی ئاوهاوو ، که چوو نه نو سه رمایه داری یه وه ، سروشت ئه م بارو شیوه یی وهرگرت که ده بیینی . ئاوها ی به سه رهات که ده بیینی .

- له « ئاغاگانی ئاقچه ساز ، دا

- به لی . له بهر نه وه ده بیینی دواپی هاتنی دهر به گیایه تی و هیشک بوونی ئاقچه ساز له یه ک ئاندا پیک دین .

له سه ریکه وه ، کاتیکی ئامیری زلو زه به لاح که فچه ی خویان داده گرن و دواخاک و خولی نیوان ئاو دپرکه که یش پاده مانی ، دهر ویش به گیش له وده مه دا به ناچار ی یوسفی پیاوی خوی که په مزی دهر به گیایه تی یه له پومانه که دا ، ده کوژی . لاشه ی کوپه له گه ل ئاوه که دا ، له گه ل ئاوه

تاواهای گوت . وه نه مانه سهرانسه ریان کیندران له چفورئوا .
 لیرو جه نگیلش کیندران . هه رچی به کی تو ده بیینی ده کیندری
 له چفورئوا ، چونکه دنیای سهرمایه داری ده یه وی ، له سهر
 خاکه به پپته کانی ، وه ک چفورئوا . له هه ره پرده خاکیکی
 سوود وهرگری . سروشت ماوه ، مردوو ، نه و سه روبه ندی
 خوی ده زانی ، ناننده ده زانی به کسه ر ، چه وساندنه وهی خوی
 ده خاته کار . هه ره دلییی مووی بو هه لده کپووری ، له حهوت
 یوژه رینگاو به یونی سوودی خوی ده کا . دنیای

12

و مسپ کردم . جا به راستی نه و دهره به گایه تی به ی تورکمانان ،
 ی که م و کووپی و بی قووسور بوو . خپوی بری له و قییه م و
 به هایانه بوو که مروقایه تی پشتا و پشت هیناونی . خپوی به های
 نوستایه تی ، به های جوانی ، به های خوشه ویستی ، به های
 نرونه کردن ، به های سه راستی و راستگویی ،
 به های به زهیی ، به های بزه و پیکه نین ، به های
 نه ساغی یه کی به سامی مروبوون . خپوی توره ی خویان
 بوون . نه منیش هه لیه ته ، سه رسا می نه م پیوه ندی ، پیکه له و
 موکه ممه لانه ی ئینسان بووم . به نمونه : بابته ی « سولتان
 ناغا » یه که له م پومانده دا هه یه . سولتان ناغا په نای وه بهر
 قوناخی هیناوه ، سه رله بهری دنیا بین ، نایده نه وه . که چی له
 دواایی پومانده که دا ، له ته و او بوونی « یوسفی پوسفوکه » دا ،
 دهریته وه به دواکه رانی ، دواکه رانیش وه ری ده گرنه وه ،
 له توپه تی ده کهن ، تووپی دواینه نیو که لاکي هه لویان .
 چونکه هه لویش نه مابوون ، نه وانیش دهریبه ریان
 به سه رچوو بوو . هه لویش یه که له و سه رته ایانه ی سروشته که
 له نیو برابوون له وینده ر . لاشه ی داب و نهریتی هه ره که وره ی
 دهره به گایه تیش له سه ر سروشت فری ده دن ، کابرای په نابهر
 به ده سته وه ده دن . ته سلیمی ده که نه وه ماله خوی . ئیدی
 داب و ده ستوورو عه نعانیش نه مان . هه رمن په سنی نه م
 قییه م و به ها ئینسانی یانه به ته نی ، ناده م خو ، مارکسیش نه مه
 ده لی . نه م تی که یشتن و مه فهومه ی من تی که یشتن و
 مه فهومه ی مارکسه . له فیودالیزم ، له ئینسانی سه رده می
 دهره به گایه تی ، له قیمت و به های مروقایه تی دوواوه ..
 مارکس له ده سنووسه کانی 1844 دا له وه دوواوه ، ئینسان چون
 به ده سستی سه رمایه داری له ئینسانه تی ده خری و به جاری
 تیک و پیک ده شکیندری . ده لی ئینسانانی سه رده مانی پیشووتر
 له که ل قی یه م و به ها ئینسانی یه کانی خویاندا زور راستگوترو
 دلسوزترو پیوه دتر بوون . کاریکی ئیمه ده یکه ن هه ر نه وه یه ،
 سه رله نوی له که ل قییه م و به هایه کانی مره . فایه تیدا
 ده ست له ملان و شاد و شوکور ده بنه وه . نه دی سوسیالیزم نه وه
 نی یه ، مروقایه تی بکه ینه وه به خاوه ن په سه نایه تی یه کی
 دیرینه ی خوی که له ده ستیان چوواندوه ..

- کاتیکي کومه لگایه کی بی چین و چینایه تی دینه گوری .

- به لی ، مروقایه تی جاریکی دیکه قییه م و به هایه کانی خوی
 به سه ر ده گریته وه ، سه رله نوی ده بیته وه به خپوی
 په سه نایه تی یه کی له ناهق له باری بردراوه . نه وه ی گرینگه

ده بی پیش له کلک و گوی کردن و په سه نایه تی له باربری
 بگیری . به له ناموکه وتن و بیانی که وتن بگیری . یاسی یه که
 له وانه ی مروقایه تی ئیکجار زورتر بریندار کردوین له دنیا
 بیانی که وتن ، مروقایه تی خوی له و دنیا پان و به رینه دا به
 غریب و نامو بزانی ، وه که به تاقی ته نیا بزی ، وه که هیچ فریکی
 به سه ر هیچ وه نه بی ... نه م پومانده پومانیه جوره ناموکه وتن و
 له دنیا ی خویانی که وتنیکه . واتا ، دهریش به گو
 مسته فابه گ جوره دوتکیشتیکی چقورئووان . کاره سات
 « تراکیدیا » یه کی به سامه . نه م بوخوم نه وه ژيام .
 حیکایه تی چقورئووا حیکایه یکی ئیکجار به سامه . کاتیکي
 به رگی سینه می « ناغا کانی ناچه ساز » ده نووسم و
 ده یخویننه وه ، ده بینن .

- زور به ی زوری کتیه کانت به زمانه پوژا وایی یه کانیش
 له چاپ دراوون ، گوشت ، لیکوله وانی تورکیا ، به وجوری
 خوت بوی چووی ، له پومانده کانیش نه کولویوه وه ،
 راسته . به لام پوژا واه و جوره تی یه که یشتوون ؟

- به نمونه : له ئیسویچه « ئه فسانه ی هه زار که له گایان ،
 دهریبه ری شینست - هه فتا له سه ر نووسرا . لیکولینه وه یی
 ئیکجار دوو رویدژن بروانه ، دووانووسین نه مه یه :

نووسینی لیکوله وه ییکی ئیسویچه یی که نیوی رووٹ هال دینه
 یه که له و نووسینانه یه که خوشم لی هات . ده لی : « وینه کیشانه
 زگا که کانی یه شار وه که وینه کیشانه زگا که کانی فان کوخ
 ده چن ، « نه مه له مهر » نه فسانه ی هه زار که له گایان ، ده لی .
 دهریبه ری « گیای نه مران » یش پاره که ، نووسه ریکی دیکه
 په یدابوو ، ئولوف لاگیر گرانس ، شاعیری که وره ی ئیسویچه
 بوو . سه ردیری نووسینه که نه مه بوو : « هو میروس له
 نه نه دوله » ، له ئیسویچ ته نیا که سیکی له که لیدا ناخاوت بیتیم هه ر
 نه و بوو . ئیدی له که ل که سیکی دیکه دا قسم نه کرد . چونکه
 له وی کارم ده کرد . پیاره که پیی کوتم : « نه م زورم له
 نه ده بیاتی دنیا کولپوه ته وه ته نیا نووسه ریکی له م دنیا یه
 سورگون نه بوو بی ئیوه ن ، گوئی . وا هه ست ده که م له نیو
 دهریبه ری ، واده زانم هه میشه له که ل که له که تدای و بستیکي
 لی هه ل نابریی . سه رتوبی نووسه ران ، خواروو ژوور ، له باری
 سورگونیدان . تاکه نووسه ریکی سورگون نه بوو بی توی ،
 گوئی . زوریش به مه شادم ، پیم و ابوو چاکم تی که یشتووه .
 چونکه نه م وه که هوشیاری ، وه که خوینده واری له ناو
 که له که مدا ژيام . هه شت سال له ناو « پارتی کریکارانی

تورك ، دا ، له ناووه نه وشه ی مځنده كېدا هه موولاوینیم له گڼ
 كه له كه مځدا ، به سه رچوو . هه ر به راستی خوم هه رگیز
 به سوپگون نه زانی . هه ر له م پوژانه دا نووسینی له « نیویورك
 تایمس » دا بلاوېووه ته وه . له جوژه رداندا نووسینیکي جون
 دویمیسینون ، نه داسی نه کادیمیای فېره نسا له « فیکارو » دا
 بلاوېووه . به راستی پیاو هه ق بلې ، چاك له « زهوی ناسن و
 ناسمان مس » كه یشته وه . یانی لیکوله وانی هه تده ران ،
 به تاییه ت نامریکایی په كان له هه مووان چاترم ئی ده گن . له م
 وتاری له « نیویورك تایمس » دا بلاوېووه ته وه . نووسه ره كه ی
 ده لی ، « په شار كه مال له تولستوی ، له توماس هاردی
 ده چوینن ، كه چی هه روه ك خویشی ده لی ، پتر له فولكنه ر
 ده چی ، چونكه ده وروپه ری ئوكلاهامای فولكنه ر كه تیدا ژیاوه
 كوت ومت چقور ئووايه كه ی په شار كه ماله . » په ننگه راست بی .
 نه منیش نه گه ر بوخوم ، له وچه رخه دا نووسه ری هه بی هه ست
 به نزیكایه تی بیی بكه م ، هه ر فولكنه زه . پیم وایه له سر وشت
 كه یشتمان زور لیک ده چن . لیم به رسن كېه نووسه ر له
 نووسه رانی نه م چه رخه په سند ده كه ی ، ده لیم فولكنه ر . نه مه
 نزیكایه تیی ئاوو گله . گړه و گه رما هه ر نه و گړه و گه رما ، لوكه
 هه ر نه و لوكه ..

- به لام به هه مان شیوه دهرېن نیه .

- ته بیعی ، هه ر نه و شیوه یه نیه . وه ناشی . چون ده بی ، نه و
 له به ندو باویکی دیکه وه هه لكه وتووم ، من له به ندو
 باویکی دیکه وه سه رم هه لداوه . په گډو ریشه ی من په گډو
 ریشه یه كه ، به داستانه وه به نده ، هه رچی فولكنه زه به شیعی
 ئینگلیزی یه وه ، په رومانی جیمس جویسه وه به نده . په گډو
 ریشه ی نه و ئینگلوساكسونه . نه و ته رزی گیرانه وه و دهرېرینی
 نه ده بیاتی نووسراوه نه ده بیاتی ده ماودهم تيك ده به سستی ،
 نه منیش ته رزی گیرانه وه ی نه ده بیاتی ده ماودهم نه ده بیاتی
 تومار كراو تيك ده به ستم . نه وه هی په لیکه وه نزیكایه تیمان .
 به لام لای نه و ته رزی گیرانه وه ی نه ده بیاتی نووسراو پتر بی
 داده گری . هه رچی په کی منم ، ته رزی گیرانه وه ی نه ده بیاتی
 ده ماودهم له كن زیتر بی داده گری .

- په شار كه مال من پیم وایه له « ئاغلکانی ئاچه ساز ، یشدا
 شیوازی دهرېرینی نه ده بیاتی نووسراوت زیتر به سه ر
 قه له مځا له .

- له توركیا شتیکی له گوین « ئاغلکانی ئاچه ساز ، ی من نیه
 له نه ده بیاتی نووسراوه دا . من بو خوم ، هه ر خوم ته رزی

نه ده بیاتیکی نووسراو له مه دا ده نه زموونم . یانی له و پومانه
 بوعد فره وانه دا ته رزه دهرېرینیکی نویی وا دینمه گوری ده شی
 بیی به سه ره تایه ك بو نه ده بیاته كه مان ، نه گه ر بیپیکي شتیکی
 پووكه ش نه بی چه شنی دهرېرینه كه ی .

- گوشت ، ده نه زموونم .

- ده نه زموونم .

- تازه له ئیسوینچه وه گه راوبته وه . لام وایه پینچ مانگی
 له و ی مایته وه ، وه نیه ؟ له و ی چیی وات نووسی ؟

- به لی په کیان پومانیکی كورته . ناوی « بالنده كانیش
 پویشتن » نه و ی دیکه یان پومانیكه هیشتا ته واوم نه كرده وه .
 500-800 پوپه ری ده گریته وه . پومانیکی بین دریزه . ناوی
 « ده ریا كورا سه لیم » ه سینه میان هیشتا ناوم لی نه ناوه ،
 نیازم وایه لیره پپوه بجم ، ته وایي كه م .

- چاكه له م پومانه تدا به ته مای دریزه به نه زموونی
 شیوازی نه ده بیاتی تومار كراو بده ی ؟

- خو وه نه لی ده جور ، سه د جوژه شیوازی دهرېرین هه بن بو
 پومان نووسین . زور به قنیاته . نیمه تازه ده ستمان به م كاره
 كرده وه . ته نیا به نه چ نیک ، ته نیا كه سینکی سوویم لی وهرگرتبی
 ناظم حيكه ته . له شیوه ی دهرېریندا . شیوه دهرېرینی
 سه رزاره كي نیوخه لكیش . به نمونه : « كووشکی
 بلووری » . جا هه رچه ندیکم توانی بی كه لكی لی وهرگرم .
 ته نانه ت سووید له كتیبی چاپی به ردیش زور ودره گرم . وپرای
 نه ویش هه لبه ته شیوازه دارشتن و دهرېرینیکی خوشم هه یه .
 به نمونه ، نیمه زور له پومانی پووس شاره زاین . چاكی
 ده زانین . وهرگیزی چاك چاك له نه ده بیاتی پووسه وه كراون .
 له ویشرا شیوازه دهرېرینیم وهرگرتووه . قابیل له ستانداله وه
 شیوازی دهرېرین وهرنه گرم ؟ ده ستم به هه ر پومانی كرده بی
 له پیشان نه و ده خوینمه وه . كتیبه كانی بوون به كتیبی
 ژوور سه رم . هه لبه ته سوویدیان هه ر لی ودره گرم ، نه ی
 چون ... خو هه ر هیچ نه بی نه مانه شیوازی دهرېرین و
 دارشتن ، دنیاكه م له بو فره وان ده كن ، ده یان په نگیتن ،
 جوړوچوریان ده كن . به ش به خوم شیوازه دهرېرینی له
 دروست بووندایه ، ماته ی داوه . نه مه یش په ننگه ، به نه نقه ست
 نه یكه م . به نمونه شیوازی دارشتنی هیچ پومانیكم وهك « له
 بازاری ئاسنگه ران ، و « یوسفی یوسفوكه » ناچی . نه مه
 سه لت وقولت به خوایشتی خوت ، به خواستی نووسه ر
 پيك نایی . كه واتا ، بابته ی نووسین نه و شیوازه دهرېرین و

داربشته دینی . حیکایه تیکی نیوخه لکی ده ماو ده مومکین نیه ، وای درنا بری . سه روساختیان بیکه وه نیه . به لام بی گومان سوود له و داو ده ستوره گوره وهرگرتنی له ره گور پیشه مدا هیه . چه زده که ی بری سه ره تای شیوازی ده برپینی ده ماو ده می نیوخه لکت بو بزمیم له وانی په ریونه ته نیو نه ده بیاتی سه یکاغه ز . یانی ده توانم هر له « ناغا کانی ناچه ساز » دا له گوین ره گور پیشه ی خوم ، له گوین شیوازه ده برپینی خوم گه لیکت شت بو ببینه وه . زور زوریش . دوو بوو په رست له و کتیه مدا هن . نه ده بیاتی ده ماو ده می نیوخه لک نه مه ی تیدا نیه . به لام نه گه ر شاعیریکی ده ماو ده می شیعر ویژی نیوخه لک و یستبای شیعره کانی خه ست و خولترو چتر ده برپیا ، ده یوانی نه مه له نه ده بیاتی سه ر کاغه زو تومار کراویشدا به جی بیانی له نه ده بیاتی زارگو تیشدا . گلو ، بوچی گویا ، بوو په بو نیوی ! دوو بوو په رست به و جوړه ده کم .

- کئی نالی هوزانه به یقین نه کلنی نیوخه لک له سه روبه ندی خودا وه یان نه ده کرد ، به لام نه و رسته بین دریزانه نه گه یشتوونه نه مروکه . نابی ؟

- په نگه ، ها !! . به راست من بو خوم تووشی رستی واهاتم . تووشی شیوازه ده برپینی ده ماو ده می نیوخه لک ، شیوازی دورودریژ زور بووم .

- له و شیعر شیعرینه دا ، له شیناندا ..

- به لی ، راسته . شه په شیعر تاک رستن . راسته . زور راسته . زورم سوود له و مه ته لوک ه

شیعر شیعرینه ، بو نه م پومانانه لی وهرگرتوون . شتی زور په نگین و جوړا و جوړ هن سوودم لیان وهرگرتی . « سه ری براوه ، زه زهق ته ماشاده کا ، نه مه موتیفیکه به لام هینده هیه ، نه م نه ده بیاته ده ماو ده می په هینده زور بی داناگری له کنم .

- شیوازی گیرانه وهت له م پومانانه ی ئیستا به ده سته وهن ده یاننووسی ، چون ده بی ؟

- به ره به را تا دی ، به ره و په تی په تی و ساده و لووسی ده پوم . نو سه ران تا به نیو سالدا پتر بجن ، نه ده بیات تا پتر بی بگات و بگه بی زیتر به ره و په تی په تی و ساده گی و بی به زه ک و دوزه ک ده پون . به ره و په تی په تی په تی بی سه رو سنوور ده چی کاره که . ئینسان ده بی تا پاده ی ده برپینی بی وشه بروا نه من ئیستا وای بیر لی ده که مه وه . نه من بیر له وه ده که مه وه که

ئینسان هیند به راشکاو ی و بی په ناو په رده ، هیند هاسان ، هیند راسته و خو ، هیند بی گری و گول بتوانی له خه لک راگه بیانی ، که هیچ پیوه گیرنه خون . زور چه زم له وهیه . به تاسه ی نه وه وه م . شتی هه بی دلی پیاو خوشکا نه وهیه . که پوژی بی ، ئینسان بتوانی چه رخه گی ، چه قیته تی ئینسان ، چه قیقه تی سروشت وه ک شیر ی برا ، پوپ و راست ده بری . بی نه وه ی هیچ شاخ و بالیک له شتان برپینی . هیچ زیده یه کی وه سه رخه ی ، له ئینسان راگه بیانی . « میرووه پدین سووره شه له که » م شتی که تاراده یه ک تیدا به و پله یی به نه زره ته وه بیم بیگه می ، نه وه به دیار دخی .

- جیهانی پوژاوا له بابه تی پوماندا زوری پله برپوه ، پله ی گوره گوره ی برپوه . نه مروکه قسه ی « پومان مرد ، له پوژاوا به سه زده گه ری . ده لین نه مرو له پوژاوا پومان به جاری له که لک براوه ، زوری داو ه ته باری پوالت و شیوازی جیتی ، که ده لینی پومان ، واتا : شیوازه که ی ، نلو به حاله گه یشتووه نه ده بیات له پومان نو وسیدا ده لین . بگره له مه ی دانی دیکه ده که رین ، له ناران و مه ی دانی به پیت و به رکعت ده که رین . به نموونه ، نه وه تا پوژاوا زور به پوماننه کانی تووه خه ریکن و زورین به ته نگه وه هاتن پیشان دده دن ، نه مه ی ش له پریکدا پووی دا . یا نه و بابه خ دانه گوره یه ی که به نامریکای باشووری دده دن ، زور بابه خ به نه ده بیاتی نامریکای باشوور دده ری . نه مه تاسه و ناره زوویه که بو ناران و مه ی دانی نوی . یانی پوژاوا ، نه وه ی خوی نایکا ، له جینگایه کی دیکه ی وهرده گری . که لینی ده گری . ئیستا ئیمه له م باره وه سوود و قلزانجمن چیه ؟

- پومان نووسین ، کاری وه ستاو شاگرد . له پوژاوا ی ش بووه به کاری وه ستاو شاگرد . به نموونه ، دوستیکم له فره نسا هیه . دوستیکه زوری ریز لی ده گرم . گوئی : له دنیا دا پومان نووسیکی له هه موام پتر خوش بوئی توی ، زورم لای سه یربو . نه مه له میژیشه . له 1961 دا بو ، له 1962 دا بو . گوتم نه مه ی بوچی بی گوتم . « برواناکم ، گوتم . گوئی : « پومانیکه فره نسزی نه و پوکه بین ، نیوی که سه کانی له فره نسزی په وه بگوین ، بیکن به ئینگلیزی که س هه ستی بی ناکا . نیوی که سانی ئینگلیزی بکن به فره نسزی ، بلین نه مه پومانیکه فره نسزی به ، چ ناقه ومی ، که س هه ستی بی ناکا ،

ته نانات هه رگيز ناظم حيکه مه تي هه لئه که وتوو به نمونه ، وهک ليزانان ده لين ، نيرودايهک ، هه رگيز نه بپوه به ناظم حيکه مه تي . سه به به کهش نه وهيه : نه ده بياتي نوئي نامريکاي باشوور له 19 د ده ست بهي ده کا . له فهره تسا . له فهره نساي 1800 دا سورياليزم ، ليشاوي سورياليزم فهرمانزه وايه . له سهاله کاني شه پري به که مي جيجهاندا . ناستوورياسه کان ، بري نه ده بياتنوسي نامريکاي باشوور .. نه مانه هه مووله سه رچاوهي فهره نساناوده خونه وه وله وسه روپه نده دا زور زور ده که ونه ژير ته نشيري سورياليزم وه . جا له به ره نديکي جوړه نه ده بياتيکي فهنقازي له وي له دايکه ده بي . بگره تا گابريل ما . کزيشيان . هه رچي نه ده بياتي تورکه ، تائيسا ته کيکي وهک مورته زاي نه ده بياتي تورک به نمونه ، له نه ده بياتي نامريکاي باشووردا نيه . نه مچوړه نمونه يه تائيسا تيدا هه لئه که وتوو . وه هه ليش ناکه وي . بگره نمونه بيکي وهک سه عيد فايقيشيان نيه . حيکايه تنووسيکي وهک نه ويشيان نيه . نه ده بياتي نيمه بوچي به سه ر راسته ري به ؟ جاري به که م شت ، نيمه سه قافهت و کولتور يکي راسته قاني گه وره مان هه به . دووم ، نيمه زور چاک له نه ده بياتي پووسي گه يشتين ، چاکي فيربووين . له به رباري جوگرافيايي ، سه بارهت به باري هه لو مهرج ، سه بارهت به وهي که ستران و گوراني به کانمان زور ليک ده چن نه ده بياتي پووس له کن نيمه زور چاک هاته حالي بوون و ته رجه مه ي چاک چاکيشي ليوه کرا . ديويکي وهک شه روئاشتي ي تولستوي ، نه م شاکاره گه وره ناظم حيکهت کردي به تورکي . وه ستايه کي گه وره او هک ناظم حيکهت کردي به تورکي ، له بيرمان نه چي ! رهنگه سه بارهت به ليک نزريکايه تي سه قافهت و کولتور بي ليک نزريکايه تي به کي زوريش ، ته رجه مه ي نيکجار چاکي لي وه به ره م هاتوو . ده لين چاترين ته رجه مه ي دنيا ، نه و ته رجه مانه به له پووسي به وه کراوان بو تورکي دوستويکي ، چيخوف ... سه بارهت به وه شي که نه ده بياتي پووسي نه ده بياتيکي . سفندم . رخته يه ، زورمان به که که هاتوو . رهگو وريشه ي نه ده بياتي پووسيش له سه داسه دهر به نه ده بياتي نيخه لکه وه به نده ، له سه ر بنجي ده ماو ده م رهگي دا کوتاو . ناظم حيکهت له کن نيمه چونه ، هوشکينيش ، له نه ده بياتي پووسدا شاعيري که له نيو خه لکه وه ، له نيو نه ده بياتي خه لکه وه سه ري هه لداوه ، شاعيري که که له که بوويکه گوراندوييه رهگو وريشه ي له نيو نه ده بياتي ده ماو ده مديا . له به رنه وهي نه ده بياتي پووسي به و

- به تائیهت نه ده بیاتکارانی مه کسکیو ، له پووی سه قافهت و کولتوره وه ، هینده ی ئیمه به ره گ و پریشه نین ، کولتوری ئیمه ره کی قووله . سه به په که یشی نه مه یه : نه وان له ئیسه پانیاهه پویشتون بو نه و ولاتانه . هیچ بایه خیکیان به سه قافهت و کولتوری خه لکه نیشته نی یه که ی نه وی نه داهه ، یا هر به جاری له نیویان داو و ئاسه واریان بریونه وه . جا له به رنه وه ی له سه قافهت و کولتوری خویان دابراو و سه قافهت و کولتوره که ی خوشیان له کولتوری پوژاوا دابراوه ، کولتوره که یان کولتوری خه لکیه هیشتا پینه که یشته وه ته واو نه خه ملیوه . له ئامریکای باشوور کولتور و نکردنی پووی داهه . سه بارهت به وه ده بیانی به سهاله های سال ، قه رجه ئوغلائی له نه ده بیاتی ئامریکای باشوور دا هه لنه که و ته وه . پیرسولتانی ، مه لا مه زبووره نی ،

دهستی بې کردووه به په گډو پيشه په سه نه که ې خوښه وه زور به توندی ماو ته وه . جا سه باره ت به وه ې که نيمه پيش زور شاره زای نه و نه ده بيا ته ېن ، سه باره ت به وه ې که خاوه ن په گډو پيشه ې خوشمان ېن ؛ په کيکي وه ک نورخان که مالمال ې ه لکه وتووه . نه من پيم وانه په کيکي وه ک نورخان که مال له نامريکاي باشووربتواني ه لکه وي . ناتواني « مورتزا » په ک بينيته گوري . ناتواني « له سر زه وي په به پيت و به ره که ته کان » و « کونه فروشه که و کړه کاني » تيدا ه لکه ون . باوه پناکه م شاکاريکي وه ک « کيسه له کان » ې فه قير بايقورت له وي دروست ببي .

- چا که نه دي بوجي به نه ده بياتيکي ناو ها به بايه خ ناناسري ؟
- به ې ، بوجي « مورتزا » په ک له سر پوي زه وي په يدا نه بو ؟ جاري باري سياسيمان ، خو نه وه هر به جاري ، دياره چنه ناله باره . نيمه ولاتيکي سر به سياسه تي دهره کين ، داسداو تابيعيکين به دهره وي سياسه تيکي دهره کيدا ده خوليينه وه . پوژاوا گوي به سياسه تي تابيعيتي دهره کي نادا ، به ته نگ نه و جوړه کلکانه وه نيه . دوو هم نيمه زمانه که مان زور لچه په ، زور چه په که . نه وانه ې له م سر زه وي په زماني تورکي فيربووبن ، زور که من . گرفتې وه گيرانيش کوسپيکي زور که وره په . به نمونه : تائيسا ده کتيم کراوه به زماني نيسويچي . ته نيا په کيکيان « نه گه ماره که بکوژن » ، سه د پوپه پي ده بي ، هر نه ويان له زماني تورکي پيوه په کسر کراوه به نيسويچي . نه و پيش به ه وي په کيکه وه ، که مه جهر ي په ک بوو ، زماني تورکي ده زاني له وه رگيراندي کتيبه کاندا له نينگليزي په وه بو نيسويچي . من کتيبه کانم ته نها به دوو زمان ته رجحه مه ده کرين . به سانس کي سه وه . په کيان Thakda تيدا ، په کي دیکه يان گوزين دينو ، سنيه میان مونه ووهر ئانداچ . زماني تورکي زور بي به خته . به نمونه :
نه ناسيني شاعيريکي که وره ې وه ک يونس عه مره ، بوتيره ې مرو ، بو سه قافه ت کولتووري مرو فايه تي که م وکروپي په کي نينکجار که وره و سته مه . ته نانه ت په کيکي وه ک ناظم حیکمه تيش تاوه کو نيسا دنيا ې نينگليز نايناسي . ته رجحه مه نه کرا . ناظم حیکمه ت نيرودا په ک نيه . کتيبه کاني نيرودا وه ک ناو ده پون له نينگليستان له نامريکا . ناظم ديار نيه . ناناسري . له ولاتيکي وه ک نيسکاندنا فيا ، فينه نده ناظم حیکمه ت ده ناسن و به س .
- به لام نه گه ر راست و دروست ته رجحه مه بکري ، جوړه

سل و پرتيگانه وه بي دینه گوري ، وه نيه ؟
- چون نابي ؟ که له نيتاليا و هريان گيرا ، تا نيو گوندي يانيش لينشايي نازني نا .

- له گل نه و پيشدا که گوي ، زور خراپيش کراوه به نيتاليابي .
- له دنيا ې نيسپانيولا هه موو گوندي ناظم ده ناسي . به لاي دنيا ې نيسپانيوله وه که له شاعيري که وره نيرودا نيه . ناظم حیکمه ت . نيسا له فه رهنسا ، ناظم حیکمه ت به شاعيري هره که وره ې دنيا ده زاندرې . چاک ته رجحه مه کرا . ياني له نيوچاواني ناسته نگو ناگه باري و گيرانه وه ، نه و نه ده بيا ته که وره و گرانه ې نيمه له هه نده ران ناناسري . چاک ته رجحه مه بکري ، نه مرو نورخان که مال ده بي به مه شوورتين نووسه ري نه و دنيا په . به نمونه فه قير بايقورت هه موو پومانه کاني ناليم به لام هر ته نيا « کيسه له کان » که .
- پاشان « ماله غان » ه که ې .

- ماله غان « فه قير نه مرو که ته نيا هر به » کيسه له کان ، ې ده بوو ، به نووسه ري له هه موو نووسه راني دنيا پومانه کاني پتر ده فروشران . هينده ، به « کيسه له کاني فه قيره وه ده نازم ، ته رجحه مه کرايا ، هه رايه کي زور که وره ې له پوژاوا ده نايه وه . پيم وايه هه رايه کي ده نايه وه . له هه راي نيسپانيول و باشووري نامريکا زور که وره ترو به بايه خستر . پوماني نه و پوي تورک . ته بيبي نه گه ر ته رجحه مه بکرين . لام وايه شيعريشمان هه روايه ، نه و پيش هه راي که وره ده نيته وه . نه حمه د عارف ، نه حمه د عارفي بکري به فه رهنسزي ، وه ک بومبا ده ته قيته وه . ده لين ته رجحه مه کردني نينکجار زه حمه ته . بپوا به مه ناکه م . نه حمه د عارف ته رجحه مه ده کري . زور به هاسانيش . چونکه نه حمه د عارف شاعيريکي پيشاژويه ، شاعيريکي ده ماو ده م بيژي به په گډو پيشه په . قسه و گوته ې په سه ن و نه سل هه موو سه روه ختي ته رجحه مه ده کري . نه حمه د عارف پياويکه قسه کاني زور په سه ن و به په گن . ياني له ناوچه رگيه وه ، له ناو هه ناو و ده روونيه وه قسان هه لده که ني و ده يانلي ، يان وش ورستي به کارده با تامشتووان له نيو دل و هه ناوي ختمن . شيعري نه حمه د عارف زور قووله ، بني نينکجار دووره . جا هر له به ر هه نديکه پيشه زور به هاساني ته رجحه مه ده کري ، زورم بپوا به مه په . شتيکي دیکه پيش هه په پوماني نيمه جورا و جورن . بيچم و شيوازي جوړه جوريان هه په . به تاييه ت ، به شي به حالي پومانه کاني .

خوم قسان ده که م . چونکه کاريکي خوم کردووه چاتري

تې دەگم . له رومانه کانی مندا هیچ جوړه . بیچم و شیوازیکی
پوژاوا یانه نابینې یه وه . هی خومه و هر له خوم دوه شپته وه ،
نه بې به خومه لکیشان . پومانه کانم له گورانی په کانمانه وه ، له
ته رزی دارشتنیاندا ، له قورمیش کردنیاندا ، له یایی و
بنیادنان و میعماری یاندا له گورانی په کانمانه وه ناو د خونه وه ،
ده قاوردهق وه گورانی په کانمان ه لئراون .

- یانی چوڼ ؟

- پومان میعماری په تیکی خوی هیه . دهر برپینو
گیرانه وه ، قورمیش کردنیکی خوی هیه . گیرانه وه نه وه
دهرده خا ، یانی نه و قورمیش ته رزی گیرانه وه ی پومان
دروستی دهکا ، نه من رومانه کانم زور له گورانی و
لاوړه کانمان دهچن . گورانی په کانی لای خومان ، له
نه نه دوتی ، به هه مان رست و قسه دووایی یان دی .
گورانی و لاوک و حهیرانه کانمان زوریان به وچه شنهن
به وردی له پومانه کانم رامینې نه وه ی لیریکی و گورانی
نامیزی یان تیدا ده خه ملینی نه و قورمیش هیه . یانی هینده
له سهره تا کوتن پی دانه گری ، جوړه په کنه واختی په ک ،
چه شنهن په کنه سه قی په ک ، ته رچه په ک هه وایی په کیش
به کاربینی . ته بیعی « بازار ی ئاسنگه ران ، و « یوسفی
یوسفوکه ، له مانه به دهرن . ته نانهت له « بازار ی
ئاسنگه ران ، یشدا به رانبر به مه ، ئاسه وارو نیشانه ی
هر هی خو و تایبه تی پیوه دیاره . چاپکی و لیریکیا به تی
« گورانی نامیزا به تی ، ی پومانه نه وه به دیی ده هینی له
قهواره و بارستی « بازار ی ئاسنگه ران » داله فره وانییدا ،
له زور نموونه و جوراوجوری که سه کانیدا چه ند نموونه
که سی تیدایه ، نازانم ، سهدن ، سهدو په نجان ، بگره
دووسه دیشن پومانیکی ئاوها هه مه برنگ ، هه مه چه شن ،
نه وه نده به هیز شتی و له پوژاوا نادوزی یه وه . نه مه یش
چی ئیسپاتی دهکا ؟ نه وه ئیسپاتی دهکا که چه ند به په گو
ریشه ی خومانه وه به ندین ، نه و شیوازه ئیسپاتی دهکا له
دمده قورقوت ، له کویر و غلووه و هه مان و هرگرتووه .
سره که لیره دایه ، له م بیچمه کولتو و هه دایه . بیچم و
شیوازی پومانیش کولتو ورو سه قافه تیکه .

- دویکه ئیواره . له جیکایی گفتوگو یه کی ئاواوایی
پووی دا : په کی له براده رانی به ریزو خوشه ویستم

گوتی : چه رچه که مان چه رخیکی ئیدی زور خیرا ده ژی زور
به په له ده ژی . ته له فیزیون فهزا ، نازانم چی و فلان ،
خویندوی دنیا ئیدی شیکپیرو سیرفانتس و بیلزاک وهک
جاران ناخویقه وه . چونکه نه نووسه رانه له م ناودنیا به
په له و خیرا گوزهرانی یه دا به سست و قورسی ده زانن .

له گه ل پنی ژیانی نه مروکه دا دهرناچن . هیندی
کتیب ناخویندرینه وه ئیتر . پووداوی نیه بو سبه یینی
هه لگری . شتی نیه بو سبه یینی : بینه ته ، په زیره ده بی .
خویندوو حه وسه له و بورده باریی خویندنه وه ی پومانی
به به ره وه نه ملوه ، براده ره که م ئاوها ی ده کوت . تو
چده لنی له م یاره یه وه با نه . مه دوا پرسیارم بی .

- پومان تا دی ، پتر ده خویندرینه وه . نه و حوکمه ی
براده ره که ت داویه هر به ته واوه تی هه له یه . ته بیعی ژماره ی
ئینسانان زیادی کردووه . به لام ئینسان ده یوی پتر فیربی ،
نه مه یش هیه . ده یوی زور فیربی ، قه ت تیرناخوا ، هه له بت
کلاسیکه کانیش مردنیان بو دهرن . هیندی کلاسیک
سهره وختی خویان گوزهراندووه و دهرن ، له باو که و توون .
به لام نه و کلاسیکانه ی سهره وختی خویان پیرنه کردوته وه ،
هیشتا ده وری خویان قه پات نه کردووه ، تایی زیتیر
ده خویندرینه وه و خویندوی زوریش بوخویان ده بیننه وه .

- یانی نه و براده ره ده یگوت ، ئیلیاده ی هومیروس ،
دوئکیشوتی سیرفانتس ئیدی چیی تیدا به سته نیه ، چیی
لی هه لده کرپندری بو نه مرو .

- چوڼ چیی تیدا به سته نیه ؟ هر به ته واوه تی هه له یه . تا
ئینسان نه گوری ، نه وانه ی هومیروس و سیرفانتس گوتووشیانه
ناگورپن . ئینسانیش به م جوړه ده گوری : له وانه یه کلکی
هشت مه تر دریز بیی ، میشکی ، سهری وهک لووله ی لی بی ،
چوزانم ، ده بی به سی به شه وه ، یانی سهری ده بی به سی
فلیقانه ، سی قولو ، هشت دانه گوچکه ی ده بی ..

- یانی گورانیکی فیزیکی . « فیسبولوچی »

- چوزانم ، بنیادهم بیی به شتیکی تر ، هر به جاری بیی به
شتیکی زور جیاواز نه وسا که گورانیکی سایکولوجیش پووده دا .
واتا : نه که ر ئینسان بوو به شتیکی دیکه ی جیاواز ،
نه فسی یه تیشی ده گوری دیاره .

- یانی که له ئینسانه تی دهرمچی .

- به ئی ، که له ئینسانه تی ده رده چی . که ده بی به شتیکی جیاواز به نموونه ، وه که هه لو بفری ، چوزانم ..

- یانی لایه نی و له ئینساندا هه به نه گوپی .

- هه به . به لام کلاسیکه کانیش کۆن ده بن . وه که هه مووشتی چۆن کۆن ده بی ، ئه ویش کۆن ده بی . ئه ویش ماوه یه کی خوی ، ئه ویش ده وری ژیانیکی خوی هه به . به لام ئه مه له گوپانی مرووه نایه ، له به رته وه نیه ، ئینسانه که گوپاوه ، له به ر ئه وه به کلاسیکه که کۆن بووه ، سه رده می به سه رچووه ، له به رته و باو که وتوووه . ئینسان شپو شگلکی جیاواز وه رناگری ، به لکو ده چیه نیو بارو دوخیکی دیکه وه ، دنیاکی ده گوپی . ئه و کلاسیکه وایان ئی دی ئیدی که لکی وه لامدانه وای مرویان به به ره وه نامینی . به ئی سه باره ت به وه که کلاسیکه که له و بارو دوخه دا ئیدی به فریای ئینسان ناکه وای کۆن ده بی . به لام ستاندا ل وانبه . ستاندا ل ئیدی ناخویندریته وه ، قسه ی واهه به . به پیچه وانه وه ، ئه مروه که ستاندا ل بگره زیتر ده خویندریته وه . نه خویندنه وای پومانی دریز گویا له م چه رখে دا ، ئه مه ویش هه به . زور هه به به مروه که ئولستوی سه ر ژمیری یه کی بو بگری له هه مو نووسه رانی دنیا پتر ده خویندریته وه . ئه وه شت له به رنه چی چه رখে که مان پتر ده خوینیته وه . کتییی گیرفان له پوژاوا به میلیونان ده فروشرین . هه له ی کتیب فروشتنیکی به سام له دنیا دا به رچاوه که وای . چونکه بنیاده م پتر فیره خوینده واری ده بن ، به ژماره ی زور زور ، وه وه ختیشیان بو فراهه م ده بی . من لام وایه ماوه ی ده سالی ته له فیزیون ، ئه وه له یه ی مرو له ده سالدا بو ته له فیزیون ته ماشاکردن به خه رچی ده دا بایی ته وای ژیا نیه تی . کاتیکی ته له فیزیون هاته گوپی ده وری پینچ سالی سینه ما له باو که وت و مرد . به لام ئه وه تا ئه وروه که سه رله نوی به رمین و ره واهه وتوته وه . پیمان وایه ئیستا پومان له باو که وتوووه . هه رچی ته ماشای سینه ما ده کا واده زانی . ئه مه هه له شه به . هه ر که ته له فیزیون دا که وت ، کتیب فروشتن زیاددی کرد ، هه روا زیادده کا . ده سال له مه وپیش وه بیرخو بیته وه . ئه وده می ته له فیزیون « له تورکیا - وه رگیر ، په دانه ببوو هیشتا ، نووسه ران کتیبه کانیا ن له سی هه زار به واره زیتر نه ده فروشران . که چی ئیستا ته له فیزیون په دابوووه کتیب خو له بیست و پینچ هه زار ده دا له

فروشتندا . ئه مه چۆن ته فسیر ده کریته وه ؟ گویا پومانی دریز ناخویندریته وه . « بازاری ئاسنگه ران » هه کی من شیست و پینچ هه زار ، خه فتاو پینچ هه زاری ئی فروشرا . له هه مو پومانه که مان به به ره ورمینتر بوو . ئه مه له ماوه ی چه ندیشتا بلی ؟ له ماوه ی سال و نیویکدا ، که چی « ئه گه رماره که بکوژن » م که کورتترین پومانه هه رله وکاته دا « بازاری ئاسنگه ران » هه کم ده رچوو ، ئه ویش که وته بازاره وه ، هه ر پینچ هه زاری ئی فروشرا . « بازاری ئاسنگه ران » م وائیستاله ئیسویچ ده رده چی . ده بینین ، بزائن چۆن خوی له هه شتا هه زاریش و به ولاتریشه وه ده دا . لام وایه تا سه د هه زاریشی ئی ده فروشری . ئه وه شت له به رنه چی ولاتی ئیسویچ ، سه رباریش ، په به ری ولاته پشه سازی یه کانه . له لووتکه دایه . چه پوه به . ئه م قسانه ی ده یکه ن له بی به رپر سیاری یه تییه وه به . جوړه به ره لای یه که . ئه وه ت له به رنه چی ، تا پیشه سازی قورس پتر پشکه وای ، ئامیرو ده زگای جوړبه جوړ تا پتر گه شه بکا ، مرو هینده ی دیکه ی وه خت بو پتر پاشه که وت ده بی . مرو تا دی پتر ده بی به پومان ، پتر ده بی به شیعر ، پتر ده بی به موسیقا به لام هه ر کاتیکی گوپا ، گوپانه که ی به شیوه یه که ی بوو ، له پروی فیزیکی یه وه ، له ئینسانه تی شوپایه وه ، ئه وساکه په نگه هه به ر به لای ئه م جوړه شتانه یشه وه نه کا . ئینسان که خوی نه گوپا ، بنیادی نه گوپا ، پومانی که پندایستی یه کی ئینسانه ناگوپی ، تا پوژی قیامه تی ئه رکی خوی هه رده بین . - یه شار که مال هه رچه ند تا پوژی قیامه ت نازی ، به هه ویم تا پوژی قیامه تی بخویندریته وه .

1977/7/25

1 ، کوشکی بلووری ، حیکایه تیکی ده موده می نیوخه لکه . وه ختی خوی سه باحه دین عه لی نووسیویه تییه وه و بلاوی کردوو ته وه . نووسه ریکی به نلویبانگی کورد له چه کاندای کردوو به کوردی ، « له عه ره به یه وه ، پاشان هه زاری موکریانی به نیوی » به یتی سه ره مه پ ، بلاوی کردوو ته وه . له دیوانه که یدا هه به . وه رگیر ،

2 - به داخه وه یه شار که مال ئاگای له کاره کانی ماموستا شوکور نی یه - کاروان - .

3 ، ماله غان : تریان ، گه ره نئوو ، جوړه داسیکی ده سک دریزه به پینوه دروینه ی پی ده کهن .